ANTON ÇEHOV

VANYA DAYI

Çeviren: Ergin Altay

BİLGE
KÜLTÜR
SANAT

VANYA DAYI

YAYIN NO: 338

VANYA DAYI
Anton Çehov

Özgün Adı: Дядя Ваня

© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 0507-34-008622

1. Basım, Ekim 2009

ISBN: 978 - 605 - 5715 - 38 - 0

Yayın Yönetmeni	:	*Ümit Derinöz*
Yayına Hazırlayan	:	*Nurten Hatırnaz*
Baskı	:	*Yaylacık Matbaası (0212) 612 58 60*
Kapak Baskı	:	*Şekil Ofset*
Cilt	:	*Yedigün Mücellithanesi*

BİLGE KÜLTÜR SANAT
Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 3 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İSTANBUL
Tel: (0212) 520 72 53 - 513 85 04 Fax: (0212) 511 47 74
bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

VANYA DAYI

Köy Hayatından Sahneler
Dört Perde

Anton Çehov

Rusça Aslından Çeviren
Erg:n Altay

BİLGE
KÜLTÜR
SANAT

Anton Pavloviç Çehov

(1860-1904)

Öyküleri ve oyunlarıyla dünya edebiyatında çok özgün bir yeri olan Rus yazarlarından *Anton Pavloviç Çehov* Rusya'nın güneyinde Azov Denizi kıyılarındaki Taganrog'da bakkal bir babanın oğlu olarak dünyaya geldi. 1876'da babasının iflas etmesi üzerine ailesi Moskova'ya göçtüğünde, kendisi bir ağabeyi ile birlikte Taganrog'da kalarak liseye devam etti. Zor koşullar altında geçen çocukluk yılları, hikâyelerinde çocuklara geniş yer vermesine ve hep hüzünlü, incinmiş çocukları anlatmasına neden oldu. 1879'da liseyi bitirdi ve Moskova'ya giderek tıp fakültesine girdi; 1884'te doktor oldu. *Çehov*, üniversiteyi bitirir bitirmez hekimliğe başladı. *"Cerrahlık"*, *"Cansız Ceset"*, *"Kaçak"* adlı hikâyelerini bu dönemde yazdı. 1887'de *"Alacakaranlıkta"* adlı öykü kitabıyla Rus Akademisi tarafından verilen Puşkin Ödülü'nü kazandı. Aynı yıl ilk büyük tiyatro oyunu *"İvanov"*, Moskova'daki Korsch Tiyatrosu'nda sergilendi. Ünlü öyküsü *"6. Koğuş"* 1892'de yayınlandı. 1894 yılının bir bölümünü yurt dışında geçirdi. Bu arada vereme yakalandı, tedavi için Kırım'a geçti.

1895'te *"Martı"* oyununun ilk versiyonunu yazdı. *Martı* büyük başarı elde etti. 1899'da *"Vanya Dayı"*nın ilk gösterimi yapıldı, Toplu Yapıtları'nın ilk cildi yayımlandı. 1901'de *"Üç Kız Kardeş"* sahnelendi; *Çehov*, Kafkasya seyahatinden sonra bir ev yaptırdığı Yalta'ya döndü ve aktris Olga Knipper ile evlendi. 1904'te *"Vişne Bahçesi"* Moskova'da sahnelendi. Sağlığı bozulan *Çehov*, eşi ile birlikte Almanya'ya gitti ve Badenwiller'da öldü.

KİŞİLER

ALEKSANDR VLADİMİROVİÇ SEREBRYAKOV : (Emekli profesör.)

YELENA ANDREYEVNA : (Profesörün karısı, 27 yaşında.)

SOFİYA ALEKSANDROVNA (SONYA) : (Profesörün ilk evliliğinden kızı.)

MARİYA VASİLYEVNA VOYNİTSKAYA : (Bir müsteşarın dul karısı ve profesörün ilk evliliğinden kayınvalidesi.)

İVAN PETROVİÇ VOYNİTSKİ : (Mariya Vasilyevna'nın oğlu.)

MİHAİL LVOVİÇ ASTROV : (Köy hekimi.)

İLYA İLYİÇ TELYEGİN : (Varlığını yitirmiş bir toprak sahibi.)

MARİNA : (Yaşlı dadı.)

UŞAK

Olay Serebryakov'un çiftliğinde geçer.

BİRİNCİ PERDE

Bahçe. Terastan bahçenin bir bölümü görünmektedir. İki yanı ağaçlı yolda yaşlı bir kavak ağacının altında çay servisi için hazırlanmış bir masa vardır. Banklar, sandalyeler, banklardan birinin üzerinde bir gitar, masanın yakınında bir salıncak. Öğleden sonra saat ikiyi geçiyor, hava kapalıdır..

Marina (Hantal yapılı, hareketleri oldukça ağır, yaşlı bir kadındır.) ve Astrov (Hemen yakında bir aşağı bir yukarı dolaşmaktadır.).

MARİNA – *(Bir fincan çay koyarken.)* Buyurun, bir şeyler de yiyin, iki gözüm!

ASTROV – *(Fincanı isteksiz alır.)* Canım pek istemiyor!

MARİNA – Belki, biraz votka isterdiniz?

ASTROV – Hayır. Her gün votka içen biri değilim. Zaten hava da pek sıkıntılı.

Kısa bir sessizlik.

Dadı, seninle kaç yıldır tanışıyoruz?

MARİNA *(Düşünür.)* – Kaç yıldır mı? Tanrı verse de hatırlayabilsem... Sen buralara, bu bölgeye geleli... ne zaman gelmiştin?.. Vera Petrovna, Sonya'cığımın annesi sağdı daha... O hayattayken iki kış gelmiştin bize... Eh, demek on bir yıl olmuş... *(Düşünür.)* Belki de daha bile...

ASTROV – O zamandan bu yana çok mu değişmişim?

MARİNA – Çok... O zamanlar gençtin, yakışıklıydın, ama şimdi yaşlandın. Eski yakışıklılığından eser yok... Ayrıca, votkacık da içiyorsun.

ASTROV – Evet... On yıl içinde bambaşka biri olup çıktım. Ama neden?.. Çok çalıştım dadıcığım. Sabahtan gece yarılarına kadar ayaktayım. Hiç dinlenemedim. İnanır mısın?.. Geceleri yorganı üzerime çektikten sonra bile her an beni kaldırıp bir hastaya götürecekler korkusu içindeyim. Seninle tanıştığımızdan bu yana özgür tek günüm olmadı. Yaşlanmaz da ne yaparsın? Zaten hayatın kendisi de aptalca, pis... Bu yaşam içine çekiyor insanı. Çevrende tuhaf insanlar var, yalnızca tuhaf insanlar... İki üç yıl onlarla bir arada olunca farkına varmadan, yavaş yavaş kendin de tuhaflaşıyorsun... Kaçınılmaz bir şey bu... *(Uzun bıyıklarını burarak.)* Görüyor musun, bıyıklarım nasıl gürleşti... Aptal bıyıklar. Tuhaf bir insan oldum ben, dadıcığım... Aptallaşmasına henüz aptallaşmış değilim. Tanrıya şükür, aklım yerinde, ama duygularım köreldi sanki... Canım bir şey istemiyor, bir şeye gereksinim duymuyorum, hiç kimseyi sevmiyorum... Yalnızca seni seviyorum. *(Marina'yı başından öper.)* Çocukken senin gibi bir dadım vardı.

MARİNA – Belki bir şeyler yemek isterdin, ha?

ASTROV – Hayır. Büyük perhizin üçüncü haftasında salgın hastalık için Malitskoye'ye gitmiştim. Tifüs salgını vardı orada... Hastalar kulübelerde yerlerde üst üste yatıyorlardı... Pislik, iğrenç bir koku, duman, yerlerde danalar hastalarla yan yana... Domuz yavruları da biraz ötede... Bütün gün uğraştım durdum hastalarla, hiç oturmadım, ağzıma bir şey koymadım. Sonunda eve döndüm, bırakmadılar ki dinleneyim. Demir yolundan bir makasçı getirdiler... Ameliyat etmek için

masaya yatırdım adamı. Kloroformu koklatır koklatmaz adam ölmesin mi! Aksi gibi, tam da o anda duygulandım, adamı bilerek öldürmüşüm gibi geldi bana. Bir sandalyeye çöktüm, gözlerimi kapadım. Düşünmeye başladım: Kendileri için bu demir yollarını yaptığımız insanlar bundan yüz, iki yüz yıl sonra bizim için neler düşüneceklerdi acaba, iyi anacaklar mıydı bizi? Dadıcığım, iyi anmayacaklar bizi, değil mi?

MARİNA – İnsanlar anmayacak olsalar da Tanrı anar.

ASTROV – Sağ ol, bunu güzel söyledin işte.

Voynitski girer.

VOYNİTSKİ – *(Evden çıkar, kahvaltıdan sonra biraz kestirmiştir, uyku mahmurluğunu üzerinden atamamıştır. Banka oturur, şık kravatını düzeltir.)*

Evet...

Kısa bir sessizlik.

Evet...

ASTROV – İyi uyudun mu? İyi uyudun mu?

VOYNİTSKİ – Evet... Çok... *(Esner.)* Profesörle karısı buraya geldi geleli yaşamımız altüst oldu... Zamanında yatıp uyuyamıyorum. Öğlenleri, akşamları uyduruk şeyler yiyorum, şarap içiyorum... hepsi sağlığa zararlı şeyler! Eskiden boş bir dakikam yoktu. Herkes gibi Sonya da ben de çalışırdık. Ama şimdi yalnızca Sonya çalışıyor, bense yatıp uyuyorum, yiyorum, içiyorum... Çok kötü bir şey bu!

MARİNA *(Başını sallar.)* – Düzen böyle işte! Profesör yataktan saat on ikide kalkıyor, ama semaveri sabahtan beri kaynıyor, herkes kendisini bekliyor... Onlar gelmeden önce öğlen yemeğimizi

herkes gibi biz de saat on ikiyi geçe yerdik, ama onlar geldi geleli ancak altıdan sonra yiyebiliyoruz. Geceleri profesör bir şeyler okuyor, yazıyor, ama bakıyorsun, gecenin bir vakti çıngırak çalıyor... Ne vardı canım? Beyefendi çay istiyorlar! Hadi o saatte uyandır insanları, semaveri koydurt... Böyle işte!

ASTROV – Daha uzun süre kalacaklar mı burada?

VOYNİTSKİ *(Islık çalar.)* – Yüz yıl... Profesör buraya yerleşmeye karar verdi.

MARİNA – Görüyorsunuz işte... Semaver iki saattir masada hazır bekliyor, onlar dolaşmaya çıkmışlar...

Sesler duyulur. Dolaşmaktan dönmekte olan Serebryakov, Yelena Andreyevna, Sonya ve Telyegin bahçenin bir ucundan görünürler.

SEREBRYAKOV – Harika, çok harika... Harika bir manzara.

TELYEGİN – Gerçekten de olağanüstü, efendimiz.

SONYA – Yarın fidanlığa gideceğiz babacığım, bizimle gelmek ister misin?

VOYNİTSKİ – Çaya buyurmaz mıydınız?

SEREBRYAKOV – Dostlarım, benim çayımı çalışma odama yollayınız lütfen! Bugün yapmam gereken birtakım işlerim var...

SONYA – Ama kesin, çok seveceksin fidanlığı...

Yelena Andreyevna, Serebryakov ve Sonya eve girerler. Telyegin masaya yürür, Marina'nın yanına oturur.

VOYNİTSKİ – Hava çok sıcak, boğucu bir hava var, ama bizim büyük bilgin sırtından paltosunu, ayaklarından galoşlarını çıkarmıyor, şemsiyesini, eldivenlerini bırakmıyor.

ASTROV – Koruyor kendini demek.

VOYNİTSKİ – Ama karısı çok güzel! Harika bir kadın! Ömrümde onun kadar güzel bir kadın görmedim!

TELYEGİN – Mariya Timofeyevna, kırlarda arabayla dolaşırken de, gölge bahçede dolaşırken de, şu masaya bakarken de anlatılmaz bir mutluluk duyuyorum içimde! Harika bir hava, kuşlar cıvıldaşıyor, uyumlu bir yaşamımız var... Daha ne ister insan? *(Çay bardağını alır.)* Çok teşekkür ederim!

VOYNİTSKİ *(Hayallere dalmış gibi.)* – O ne gözler öyle... Harika bir kadın!

ASTROV – Bir şeyler anlatsana İvan Petroviç.

VOYNİTSKİ *(Keyifsiz.)* – Ne anlatmamı istersin?

ASTROV – Yeni bir şey yok mu?

VOYNİTSKİ – Yok. Her şey eskiden nasılsa gene öyle. Ben gene eski Voynitski'yim... Belki daha bile kötüleşmişimdir. Tembellikten başka yaptığım bir şey yok çünkü. Boş boş oturuyorum. Huysuz bir ihtiyar gibi homurdanıp duruyorum yalnızca. Benim yaşlı karga, yani annem de, bir ayağı çukurda, hâlâ kadın özgürlüğünden falan dem vuruyor, bir yandan da o pek ciddi bilimsel kitaplarında yeni yaşamın şafağını arıyor...

ASTROV – Ya profesör?

VOYNİTSKİ – Profesör de her zaman olduğu gibi, sabahtan gece yarılarına kadar odasında çalışıyor, yazıyor. Yazarın dediği gibi, "Beynimizi zorlayıp, kendimizi gerip övgüler yazıyoruz, durmadan yazıyoruz, yazıyoruz... ama yazdıklarımızın da, bizim de değerimizi bilen yok." Zavallı kâğıtlar! Kendi yaşam öyküsünü yazsa daha iyi ederdi!.. Ne harika bir şey olurdu!.. Düşünebiliyor musun, kupkuru, peksimet gibi kupkuru

emekli bir profesör, bilim adamı bir çiroz... gut ağrısı, romatizma, migren ve kıskançlıktan, hasetten bozulmuş bir karaciğer... Bu çiroz profesör ilk karısından kalma çiftlikte yaşamaktadır, ister istemez yaşamaktadır orada, kentte yaşamak için yeterli parası yoktur çünkü. Çok mutlu olmasına karşın, gene de mutsuz bir insan olduğundan yakınmaktadır. *(Öfkeli.)* Adamdaki şansa bak! Sıradan bir zangocun oğlu, bir papaz okulu öğrencisi iken bilim alanında yükseliyor, üniversitede kürsü sahibi oluyor, kendisine "efendim" diyorlar, sonra bir senatörün damadı oluyor, arkasından Tanrı "Yürü ya kulum..." diyor. Ama bütün bunlar önemli değil. Dahası var... Adam sanattan hiç anlamadan, tam tamına yirmi beş yıl sanat dersi veriyor, sanat yazıyor. Yirmi beş yıl boyunca başkalarının realizm, natüralizm, daha bir sürü saçmalık üzerine düşüncelerini tekrarlamaktan başka bir şey yapmıyor. Yirmi beş yıl boyunca okuma yazması olan insanların uzun zamandır bildiği, aptallarınsa hiç ilgilenmedikleri şeyleri yazıp duruyor: Yani yirmi beş yıl hiçbir şey yapmıyor. Öte yandan, ya kendini beğenmişliği!.. Bilgiçlik taslaması!.. Sonra emekli oluyor, ama hâlâ kendisini tanıyan, bilen yoktur! Anlayacağınız, öyle birinin varlığından kimse haberdar değildir... Bu demek oluyor ki, hiçbir şey yapmamış, başkalarının olması gereken yerleri işgal etmiştir... Ama bakarsan yarı tanrıymış gibi kasıla kasıla yürür...

ASTROV – Dur hele, galiba kıskanıyorsun sen onu.

VOYNİTSKİ – Evet kıskanıyorum! Özellikle de kadınlar konusundaki başarısından ötürü! Bu konuda hiçbir Don-Juan onun kadar başarılı olamamıştır! İlk karısı benim kız kardeşimdi. Çok güzel, tatlı, şu masmavi gökyüzü gibi pırıl pırıl, soylu, yüce gönüllü bir insandı. Kocasının öğrencilerinden daha çok seveni sayanı vardı. Ancak meleklerin, kendileri gibi saf

ve tertemiz melekleri sevebilecekleri gibi bir sevgiyle seviyordu kocasını. Annem, yani kayınvalidesi hâlâ büyük değer veriyor ona ve hâlâ kutsal bir korku besliyor ona karşı. Demin gördüğünüz ikinci karısı da çok güzel, zeki bir kadın. Onunla evlendiğinde profesör oldukça yaşlıydı. Gençliğini, güzelliğini, özgürlüğünü, her şeyini verdi profesöre. Ne için? Ne için? Nedeni neydi bunun?

ASTROV – Peki sadık mıdır profesöre?

VOYNİTSKİ – Ne yazık ki, evet.

ASTROV – Neden "ne yazık ki," dedin?

VOYNİTSKİ – Çünkü bu sadakat baştan sona sahte. Çoğu gösteriş için de, ondan.... Gösteriş var bu sevgide, mantık yok. Çekilmez, ihtiyar bir kocaya ihanet etmek ahlaksızlıktır... Gençlik duygularını, heyecanını içine gömmeye çalışmak ise büyük bir erdem

TELYEGİN *(Ağlamaklı.)* – Senin böyle konuşmandan hoşlanmıyorum Vanya'cığım. Evet, doğru söylüyorsun... Karısına veya kocasına ihanet eden insan dürüst değildir. Öyleleri vatanına bile ihanet eder!

VOYNİTSKİ *(Canı sıkkın.)* – Kapasana çeneni sen Çopur...

TELYEGİN – Bir dakika, Vanya'cığım. Çirkin olduğum için benim karım evlendiğimizin ertesi günü sevgilisine kaçtı. Ama ben ettiğim yemini bozmadım. Hâlâ seviyorum onu ve ona sadığım. Elimden geldiğince yardım ediyorum kendisine, sevdiği erkekten olan kızlarının eğitimi için de malımı mülkümü elden çıkardım. Mutluluğumu yitirdim, ama gururumu yitirmedim. Peki ama ya o? Gençliği geçmişte kaldı, güzelliği doğa yasaları gereği soldu, yok oldu, sevdiği erkek öldü... Neyi kaldı?

Sonya ile Yelena Andreyevna girerler, biraz sonra Mariya Vasilyevna elinde kitapla onları izler, banka oturup kitap okumaya başlar. Çay verirler ona. Bakmadan çayını içer.

SONYA *(Telaşlı, dadıya.)* – Dadıcığım, birtakım köylüler gelmiş. Gidip konuşuver onlarla, ben çayları koyarım. *(Bir fincana çay koyar.)*

Dadı çıkar. Yelena Andreyevna fincanını alır, salıncağa oturup içer.

ASTROV *(Yelena Andreyevna'ya.)* – Eşinizi görmeye geldim. Ağır hasta olduğunu yazmışsınız. Romatizmaları azmış, bir şeyleri daha varmış galiba. Ama gördüğüm kadarıyla gayet iyi...

YELENA ANDREYEVNA – Dün gece kötüydü. Bacaklarının ağrısından yakınıyordu, ama bugün pek bir şeyi yok...

ASTROV – Bense atları otuz versta yolu dörtnala koşturup geldim... Ama neyse, önemli değil, hem ilk kez olmuyor bu, daha önceleri de çok oldu. Ben de bu gece konuğunuz olur, güzel bir uyku çekerim...

SONYA – Çok da iyi olur. Bizde gece yatısına çok seyrek kalıyorsunuz zaten. Yemek yemediniz sanırım?

ASTROV – Hayır efendim, yemedim.

SONYA – Öyleyse yemeğinizi de bizde yersiniz. Biz saat altı ile yedi arasında yiyoruz yemeğimizi. *(Çayından bir yudum alır.)* Soğumuş!

TELYEGİN – Semaver sönmek üzere.

YELENA ANDREYEVNA – Önemli değil İvan İvanoviç, soğuk da içeriz...

TELYEGİN – Bağışlayın ama efendim... Ben İvan İvanoviç değil, İlya İlyiç'im... İlya İlyiç Telegin, efendim... veya yüzüm çiçekbozuğu olduğu için bazılarının dediği gibi, Çopur... Bir zamanlar Sonya'cığımın vaftizinde hazır bulunmuştum, vaftiz babasıyım kendisinin. Beyefendi, sayın eşiniz beni iyi tanırlar. Şimdi de yanınızda, bu çiftliğinizde kalıyorum efendim... Fark ettiyseniz, akşam yemeklerini her gün sizinle birlikte yiyorum.

SONYA – İlya İlyiç... yardımcımızdır bizim, sağ kolumuzdur. *(Sevecen.)* Fincanınızı verin, size çay koyayım sevgili vaftiz babacığım.

MARİYA VASİLYEVNA – Ah!

SONYA – Neyiniz var büyük anneciğim?

MARİYA VASİLYEVNA – Aleksandr'a söylemeyi unuttum... bir şeyi aklımda tutamıyorum... Bugün Harkov'dan, Pavel Alekseyeviç'den bir mektup aldım... Yeni kitabını yollamış...

ASTROV – İlginç bir şey mi bari?

MARİYA VASİLYEVNA – Evet, ilginç. Ama biraz tuhaf sanki. Bundan yedi yıl önce savunduğu şeyleri çürütmeye çalışıyor. Korkunç bir şey bu!

VOYNİTSKİ – Hiç de korkunç değil. Siz çayınızı için anneciğim.

MARİYA VASİLYEVNA – Ama konuşmak istiyorum ben!

VOYNİTSKİ – Peki ama elli yıldır konuşuyorsunuz, ha bire konuşuyorsunuz, kitaplar okuyorsunuz. Yetmez mi artık...

MARİYA VASİLYEVNA – Nedendir bilmem, benim konuşmamdan pek hoşlanmazsın. Kusura bakma ama Jan, bu son bir yılda çok değiştin sen. Doğrusu, tanıyamıyorum seni... Belli ilkelerin, aydınlık bir kişiliğin vardı.

VOYNİTSKİ – Oh, evet! Aydınlık bir kişiliğim vardı, ama ışığını hiç kimseye vermeyen aydınlık bir kişiliğim...

Sessizlik.

Aydınlık bir kişiliğim vardı... Bundan daha zehirli bir espri yapamazdınız! Kırk yedi yaşındayım. Geçen yıla kadar sizin gibi ben de gerçekleri, gerçek yaşamı görmemek için o skolastik felsefenizle gözlerimi kapıyor ve bunun iyi bir şey olduğunu sanıyordum. Oysa şimdi bir bilseydiniz!.. Yaşlandığım için artık geri getiremeyeceğim birçok şeyi elde edebilecekken zamanımı öylesine aptalca geçirdiğim için şimdi can sıkıntımdan, öfkemden geceleri uyuyamıyorum!

SONYA – Demek canın sıkılıyor Vanya dayıcığım!

MARİYA VASİLYEVNA *(Oğluna.)* – Eski ilkelerini suçluyor gibisin... Ama asıl suçlu olan o ilkeler değil, sensin... İlkelerin kendi başlarına bir anlamı olmadığını, ölü sözcüklerden başka bir şey olmadıklarını unutuyorsun... Senin de bir şeyler yapman gerekirdi.

VOYNİTSKİ – Bir şeyler mi? Herkes sizin o herr profesörünüz gibi yazı makinesi olamaz.

MARİYA VASİLYEVNA – Bununla ne demek istiyorsun?

SONYA *(Yalvarmaklı.)* – Büyük anneciğim! Vanya dayıcığım! Yalvarırım yapmayın!

VOYNİTSKİ – Susuyorum. Susuyorum ve özür diliyorum.

Sessizlik.

YELENA ANDREYEVNA – Bugün hava çok güzel... Pek sıcak değil...

Sessizlik.

VOYNİTSKİ – Bu havada çok güzel asar kendini insan...

Telegin gitarı akort etmektedir. Marina evin önünde dolaşır, tavukları çağırır.

MARİNA – Bili, bili, bili...

SONYA – Dadıcığım, köylüler neden gelmişler?..

MARİNA – Hep aynı şey, gene boş tarla konusu... Bili, bili, bili...

SONYA – Hangi tavuğu çağırıyorsun öyle?

MARİNA – Çilli civcivleriyle ortalarda yok gene. Kargalar kapmış olmasın civcivlerini... *(Çıkar.)*

Telegin bir polka çalar. Herkes sessizce dinler, uşak girer.

UŞAK – Doktor bey burada mı? *(Astrov'a).* Lütfen Mihail Lvoviç, sizin için geldiler.

ASTROV – Nereden?

UŞAK – Fabrikadan.

ASTROV *(Canı sıkkın)* – Teşekkür ederim. Ne yaparsın, gideceğiz... *(Bakışlarıyla şapkasını arar).* Çok kötü, Allah kahretsin...

SONYA – Gerçekten... çok kötü. Fabrika dönüşü uğrayın, yemeğe kalırsınız.

ASTROV – Uğrayamam, geç dönerim çünkü. Nerede şu kasketim? Nereye gitti? *(Uşağa.)* Bak canım, sahi sen bir kadeh votka getirsene bana.

Uşak çıkar.

Neredeydi... Nerede?.. *(Kasketini bulur.)* Ünlü yazarımız Ostrovski'nin oyunlarından birinde bıyığı gür, yetenekleri kısıtlı

biri vardır... O benim işte. Neyse, hepinize saygılarımı sunarım. *(Yelena Andreyevna'ya.)* Günün birinde Sofiya Aleksandrovna ile evimi onurlandırırsanız çok mutlu olacağım. Küçük bir çiftliğim var, topu topu otuz dönüm. Ama, ilginizi çekerse... bin versta çevrede bulamayacağınız örnek bir bahçem, çok güzel bir fidanlığım da var. Hemen yanımızda bir de devlet ormanı... Ormancı yaşlı biri. Sürekli hastadır, öyle ki, işlerini hep ben yaparım.

YELENA ANDREYEVNA – Duyduğuma göre, ormanı çok seviyormuşsunuz. Orman işlerinde elbette çok yararlı oluyorsunuzdur. Peki ama bu uğraşınız asıl görevinizi engellemiyor mu? Öyle ya, bir doktorsunuz siz.

ASTROV – Asıl görevimin ne olduğunu Tanrı bilir.

YELENA ANDREYEVNA – İlginç bir uğraş mı bari?

ASTROV – Evet, hem çok ilginç.

VOYNİTSKİ *(Alaylı.)* – Çok!..

YELENA ANDREYEVNA *(Astrov'a.)* – Daha çok gençsiniz, en çok... otuz altı, otuz yedi gösteriyorsunuz... dolayısıyla, sizin için ormancılık söylediğiniz kadar ilginç olamaz... Ne yana baksan ağaç... Sanırım, sizin yaşınızda bir insanın tekdüzelikten canı sıkılır...

SONYA – Hayır, olağanüstü ilginç olsa gerek... Mihail Lvoviç her yıl yeni fidanlar dikiyor. Bunun için kendisine bronz bir madalya ile bir sertifika bile verdiler. Ormanlara zarar verilmemesi için elinden geleni yapıyor. Anlattıklarını dinleyecek olursanız hak verirsiniz ona. Ormanların yeryüzünü güzelleştirdiğini, insanlara güzelliği anlamayı öğrettiğini, onlara moral güç verdiğini söylüyor. Ormanlar sert iklimi yumuşatıyorlarmış. İklimin yumuşak olduğu ülkelerde doğayla

savaşlarında insanlar daha az enerji harcadıkları için daha bir yumuşak huylu, nazik oluyorlarmış. Oralarda insanlar daha güzel, kıvrak, duyarlıymış. Dilleri pek nefis, davranışları zarifmiş. Bilim ve sanat daha etkin gelişiyormuş orada, felsefeleri iç karartıcı olmuyormuş, kadınlara karşı son derece saygılı, kibarmışlar...

VOYNİTSKİ *(Gülerek.)* – Bravo,bravo!.. Bütün bunlar çok güzel, ama inandırıcı değil, öyle ki *(Astrov'a.)* izin ver de dostum, ben sobamı odunla yakmayı, ambarımı keresteyle yapmayı sürdüreyim...

ASTROV – Ama sobanı bataklık kömürüyle yakabilir, ambarını taşla yapabilirsin. Hadi, gerektiği için ağaç kesiyorsun diyelim... peki ormana neden zarar veriyorsun? Rusya'da ormanlar balta sesiyle inliyor. Milyarlarca ağaç yok ediliyor. Hayvanların, kuşların yuvaları boşalıyor, nehirler cılızlaşıyor, kuruyor, güzelim manzaralar bir daha geri gelmemek üzere kaybolup gidiyor. Bütün bunlar tembel insanların eğilip yakacaklarını topraktan sağlayacak kadar akıllarının olmamasından. *(Yelena Andreyevna'ya.)* Öyle değil mi hanımefendi? Bu güzelliği sobasında yakması, yeni baştan yaratamayacağı bir şeyi yok etmesi için insanın düşünceden, mantıktan yoksun bir barbar olması gerekmez mi?.. Kendisine armağan edilenleri çoğaltması için insana akıl, yaratıcı güç verilmiştir, ne var ki, bugüne kadar o bir şey yaratmamış, yalnızca yakıp yıkmıştır. Ormanlar giderek azalıyor, nehirler kuruyor, yabani hayvanların nesli tükeniyor, iklim bozuluyor, toprak günden güne çoraklaşıyor, çirkinleşiyor. *(Voznitski'ye.)* Farkındayım, gülümseyerek bakıyorsun bana, sözlerimi ciddiye almıyorsun, belki de saçmadır bütün bu söylediklerim. Ama kesilmekten kurtardığım köylülerin ormanlarının

yanından geçmek veya kendi ellerimle dikip yetiştirdiğim bir korunun uğultusunu duymak büyük mutluluk veriyor bana. Bölgemin ikliminin biraz olsun benim etkimle değiştiğini, bundan bin yıl sonra insanlar mutlu olacaklarsa bunda benim az da olsa bir payımın olacağını biliyorum. Bir akağaç dikip sonra onun yeşerdiğini, rüzgârda yapraklarının kıpırdadığını gördüğümde ruhum gururla doluyor ve ben... *(Tepside bir kadeh votka getiren uşağı görür.)* Neyse... *(İçer.)* gitmeliyim artık. Sanırım, benim tuhaf bir insan olduğumdan bütün bunlar... Saygılarımı sunarak yanınızdan ayrılıyorum, efendim! *(Eve doğru yürür.)*

SONYA *(Sonya koluna girer, birlikte yürürler.)* – Bir daha ne zaman geleceksiniz bize?

ASTROV – Bilemiyorum...

SONYA – Gene bir ay sonra mı yoksa?

Astrov ile Sonya eve girerler. Mariya Vasilyevna ile Telegin masanın yanında kalırlar. Yelena Andreyevna ile Voynitski verandaya yürürler.

YELENA ANDREYEVNA – Gene çekilmez olmaya başladınız İvan Petroviç. Mariya Vasilyevna'yı kızdırmanız, yazı makinesinden söz etmeniz çok mu gerekliydi! Öğlen yemeğinde de Aleksandr'la tekrar tartıştınız. Gereksiz şeyler bunlar!

VOYNİTSKİ – Peki ama ya nefret ediyorsam kendisinden!

YELENA ANDREYEVNA – Aleksandr'dan nefret etmenizi gerektiren bir şey yok ortada. Herkesten bir farkı yok ki onun. En azından, sizden kötü biri değil.

VOYNİTSKİ – Yüzünüzü, duruşunuzu görebilseydiniz eğer... Yaşamaktan bıkmış gibisiniz! Hem çok bıkmış gibisiniz!

YELENA ANDREYEVNA – Ah, yaşamaktan hem bıktım, hem usandım... Herkes kocamı dolamış diline. Herkes acıyarak bakıyor bana: Zavallı kadıncağız, kocası çok yaşlı! Anlıyorum insanların bu duygularını! Demin ne diyordu Astrov: Bilinçsizce yok ediyorsunuz ormanları, bir süre sonra yeryüzünde hiçbir şey kalmayacak. Tıpkı öyle, insanları da bilinçsizce yok ediyorsunuz ve çok yakında yeryüzünde sadakat, içtenlik, özveri diye bir şey kalmayacak. Sizin değilse, neden kayıtsız bakamıyorsunuz bir kadına? Çünkü... çok haklı şu doktor... hepinizin içinde yok edici bir şeytan var. Ağaçlara da, kuşlara da, kadınlara da, birbirinize de hiç acımıyorsunuz...

VOYNİTSKİ – Bu felsefeyi hiç sevmedim!

Sessizlik.

YELENA ANDREYEVNA – Doktorun bitkin, sinirli bir yüzü var. İlginç bir yüz. Sanırım hoşlanıyor ondan Sonya, seviyor onu, hak da veriyorum Sonya'ya... Ben buradayken üç kez uğradı doktor. Bu konuda biraz çekingenimdir ben, gerçektiği gibi hiç konuşamadım kendisiyle, yakınlık gösteremedim ona. Huysuzun biri olduğumu düşünüyordur. Sizinle böyle iyi dost olmamız, belki ikimizin de çekilmez, sıkıcı insanlar olmamızdandır İvan Petroviç! Çekilmeziz! Öyle bakmayın bana, hoşlanmıyorum...

VOYNİTSKİ – Sizi seviyorken başka türlü nasıl bakabilirim size? Mutluluğumsunuz siz benim, hayatımsınız, gençliğimsiniz! Sevgime karşılık görmek şansımın çok az, sıfır olduğunu da biliyorum. Daha çoğunu da istemiyorum zaten, izin verin, yalnızca bakayım size, sesinizi duyayım...

YELENA ANDREYEVNA – Sessiz olun, duyacaklar!

Eve doğru yürürler.

VOYNİTSKİ *(Yelena Andreyevna'nın arkası sıra yürürken.)* – İzin verin, sevgimden söz edebileyim size, kovmayın beni yanınızdan, yalnızca bu kadarı bile büyük mutluluk olacaktır benim için.

YELENA ANDREYEVNA – Dayanılır gibi değil bu!

Birlikte eve doğru uzaklaşırlar. Telegin gitarın tellerini tıngırdatır. Bir polka çalmaktadır. Mariya Vasilyevna elindeki kitabın boş yerlerine bir şeyler yazmaktadır.

PERDE

İKİNCİ PERDE

Serebryakov'un evinde yemek odası. Gecedir. Bahçede bekçinin sopasını yere vurarak dolaştığı duyulur.

Serebryakov (Açık pencerenin önünde koltukta oturmakta, uyuklamaktadır.), Yelena Andreyevna (Serebryakov'un yanında oturmakta, o da uyuklamaktadır.).

SEREBRYAKOV *(Birden ayılır.)* – Kimdir o? Sonya sen misin?

YELENA ANDREYEVNA – Benim.

SEREBRYAKOV – Sen miydin, Yelena'cığım... Dayanılmaz bir sızı bu!

YELENA ANDREYEVNA – Battaniyen yere düşmüş. *(Battaniyeyi Serebryakov'un dizlerine örter.)* Pencereyi kapatacağım Aleksandr.

SEREBRYAKOV – Olmaz. Soluk alamıyorum, boğucu bir hava var... Dalmışım, bir rüya gördüm... sol bacağım başkasınınmış sanki. Dayanılmaz bir acıyla uyandım. Hayır, gut ağrısı değildi bu, düpedüz romatizma ağrısıydı. Saat kaç şu anda?

YELENA ANDREYEVNA – On ikiyi yirmi geçiyor.

Sessizlik.

SEREBRYAKOV – Sabahleyin kitaplıkta Batyuşkov'un kitabını arayıver. Sanırım bizde olacak.

YELENA ANDREYEVNA – Ne?

SEREBRYAKOV – Sabahleyin Batyuşkov'un kitabını bul. Bizde olacak onun kitabı. Peki ama neden soluk almakta böyle zorlanıyorum ki?

YELENA ANDREYEVNA – Yoruldun. İki gecedir uyumuyorsun.

SEREBRYAKOV – Dediklerine göre, Turgenyev'in gut hastalığı nefes darlığına çevirmiş. Korkarım, benimki de öyle olacak. Ah şu kahrolası, iğrenç ihtiyarlık... Lanet olasıca! Yaşlanınca kendi kendimden nefret etmeye başladım. Sanırım sizler de, herkes de nefretle bakıyorsunuzdur bana.

YELENA ANDREYEVNA – Yaşlılığının suçu bizlerinmiş gibi söz ediyorsun yaşlılığından.

SEREBRYAKOV – Önce sen iğrenç buluyorsun beni.

Yelena Andreyevna uzaklaşır Serebryakov'un yanından, uzak bir yere oturur.

Elbette haklısın. Aptal değilim, anlıyorum. Gençsin, sağlıklısın, güzelsin, yaşamak istiyorsun. Oysa ben ölüden farksız bir ihtiyarım, bir ceset... Elden ne gelir? Farkında değil miyim sanıyorsun? Aslında bu güne kadar yaşamış olmam da aptallık kuşkusuz. Ama bekleyin hele, yakında hepinizi özgürlüğünüze kavuşturacağım.

YELENA ANDREYEVNA – Sabrım tükendi artık... Ne olur, yalvarırım sus, yeter.

SEREBRYAKOV – Anladığım kadarıyla, herkesin sabrını tükettim... Bıktı artık benden herkes. Gençliğini boşa harcıyorlar... Hayattan zevk alan, hayatın tadını çıkaran yalnızca benim... Evet, evet öyle!

YELENA ANDREYEVNA – Sus! Usandırdın artık!

SEREBRYAKOV – Yalnız seni değil, herkesi usandırdım. Elbette...

YELENA ANDREYEVNA *(Gözyaşları arasından.)* – Dayanamıyorum! Söylesene, benden istediğin nedir senin?

SEREBRYAKOV – Hiçbir şey!

YELENA ANDREYEVNA – Öyleyse kes sesini artık! Rica ediyorum!

SEREBRYAKOV – Çok tuhaf, İvan Petroviç veya şu aptal kocakarı Mariya Vasilyevna konuşmaya başladığında bir şey olmuyor, herkes ağzı açık dinliyor, ama ben bir kelime söyleyecek olursam herkes sıkılıyor... Sesim bile iğrenç geliyor onlara. Her neyse, tutalım ki ben iğrenç biriyim, bencilim, zorbayım, peki ama ihtiyarlığımda bile olsun, bencillik yapmaya hiç mi hakkım yok benim? Bu kadarını bile mi hak edemedim? Sorarım sana, huzur içinde bir yaşlılığı da, bu yaşta insanların saygısını, ilgisini de mi hak etmedim?

YELENA ANDREYEVNA – Senin haklarına karşı çıkan yok.

Rüzgâr pencerenin kanadını çarpar.

Rüzgâr çıktı, pencereyi kapayacağım. *(Pencereyi kapar.)* Yağmur geliyor. Senin haklarına bir şey diyen yok.

Sessizlik. Bahçede bekçi sopasını tak tuk vurmakta, şarkı söylemektedir.

SEREBRYAKOV – Bütün bir ömür bilim için didin... çalışma odana, kürsüne, saygın arkadaşlarına alış... sonra ortada bir neden yokken birden bu duruma düş, her gün bu aptal insanları gör karşında, anlamsız konuşmalarını dinle... Yaşamak

istiyorum ben, bir şeyler yapmak, başarı kazanmak istiyorum, ünlü olmak, gürültü çıkarmak istiyorum, oysa burada sürgünde gibiyim. Sürekli geçmişi özlemek, başkalarının yaptıklarını, başarılarını izlemek, ölüm korkusu çekmek... Hayır, elimde değil! Gücüm kalmadı! Gelgelelim, burada yaşlılığımı bile hoş görmüyorlar!

YELENA ANDREYEVNA – Acele etme, biraz sabırlı ol, beş altı yıl sonra ben de yaşlanacağım.

Sonya girer.

SONYA – Babacığım, Doktor Astrov'u çağırmamızı kendin istedin, gelince de ona görünmek istemediğini söylüyorsun. Yakışmaz senin bu yaptığın. Boşu boşuna rahatsız ettin adamı...

SEREBRYAKOV – Ne işim var benim Astrov'la? Benim astronomiden anladığım kadar o da tıptan anlıyor işte.

SONYA – Ne dersin, senin gut hastalığın için bütün bir tıp fakültesini buraya getirsek nasıl olurdu?

SEREBRYAKOV – O kaçıkla konuşacak bir şeyim yok benim.

SONYA – Nasıl istersen. *(Oturur.)* Bana göre hava hoş.

SEREBRYAKOV – Saat kaç oldu?

YELENA ANDREYEVNA – Bire geliyor.

SEREBRYAKOV – Soluk alamıyorum... Sonya, masanın üzerinden damlamı ver bana!

SONYA – Hemen. *(Damla şişesini verir.)*

SEREBRYAKOV *(Sinirli.)* – Hayır, bunu değil! Kimseden bir şey istemeye gelmiyor!

SONYA – Huysuzluk yapma lütfen. Bazılarının hoşuna gidebilir bu, ama beni bundan uzak tut lütfen! Sevmiyorum böyle şeyleri. Hem zamanım yok. Yarın sabah erken kalkmam gerekiyor, ot biçmeye gidilecek.

Voynitski girer. Üzerinde ropdöşambr, elinde mum vardır.

VOYNİTSKİ – Fırtına geliyor.

Bir şimşek çakar.

Gördünüz mü! Yelena Andreyevna, Sonya... siz gidin yatın, nöbeti ben alıyorum.

SEREBRYAKOV *(Korkmuş.)* – Hayır, hayır! Onunla yalnız bırakmayın beni! Olmaz. Çenesi düşer, durmadan konuşur, canımı çıkarır!

VOYNİTSKİ – Ama bırakın da gidip biraz dinlensinler! İki gecedir uyumuyorlar.

SEREBRYAKOV – Gitsinler, ama sen de git. Lütfen. Yalvarıyorum... Eski dostluğumuzun hatırı için itiraz etme, git! Sonra konuşuruz.

VOYNİTSKİ *(Gülerek.)* – Eski dostluğumuzun... Eski...

SONYA – Sus Vanya dayıcığım.

SEREBRYAKOV *(Karısına.)* – Karıcığım, onunla yalnız bırakma beni! Gevezeliğiyle öldürür beni.

VOYNİTSKİ – Komik oluyorsun artık.

Elinde mumla Marina girer.

SONYA – Sen yatsaydın artık dadıcığım. Geç oldu.

MARİNA – Masadan semaveri bile kaldırmadım daha. Öyle hemen yatmak oluyor muymuş?

SEREBRYAKOV – Uyuyan yok evde, herkes hasta, bir benim keyfim yerinde...

MARİNA *(Serebryakov'un yanına gider, sevecen.)* – Neyin var anam babam? Çok mu ağrıyor? Benim ayaklarım da sızım sızım sızlıyor. *(Battaniyeyi düzeltir.)* Yıllardır çekiyorsunuz bu illeti. Toprağı bol olsun Vera Petrovna, Sonya'cığımın annesi de geceler boyu uyumaz, sizin için üzülür dururdu...Çok da severdi sizi...

Sessizlik.

İhtiyarlar çocuk gibidirler, birilerinin kendilerine acımasını isterler. Oysa hiç kimse acımaz ihtiyarlara. *(Serebryakov'u omzundan öper.)* Hadi yatağınıza götüreyim sizi efendiciğim... Hadi canım efendim benim... Ihlamur kaynatacağım sana, ayaklarını sarıp sarmalayacağım... Senin için, dua edeceğim...

SEREBRYAKOV *(Duygulanmış)* – Hadi yatağıma götür beni Marina.

MARİNA – Benim bacaklarım da öyle sızlıyor ki, anlatamam! *(Sonya'nın yardımıyla Serebryakov'u yatağa götürürlerken.)* Vera Petrovna da kimi zaman çok kötü olurdu. Ah vah edip dururdu, ağlardı... O zamanlar küçücüktün sen Sonya'cığım, aklın bir şeye ermezdi... Hadi yürüyün anam babam, hadi, atın adımınızı...

Serebryakov, Sonya, Marina çıkarlar.

YELENA ANDREYEVNA – Bıktım artık onunla uğraşmaktan. Zor ayakta duruyorum.

VOYNİTSKİ – Siz onunla uğraşmaktan, bense kendimle uğraşmaktan... İki gecedir gözümü kırpmıyorum...

YELENA ANDREYEVNA – Her şey bir tuhaf bu evde. Anneniz, kitaplarının bir de profesörün dışında her şeyden nefret ediyor. Profesör ise çok sinirli, bana inanmıyor, sizden korkuyor. Sonya babasına kızıyor, bana kızıyor, iki haftadır tek sözcük konuştuğu yok benimle. Siz kocamdan nefret ediyorsunuz, annenizi açıkça küçümsüyorsunuz. Benim sinirlerim bozuk, bugün yirmi kez ağlamak geldi içimden... Bir acayip bu ev...

VOYNİTSKİ – Felsefeyi bırakalım.

YELENA ANDREYEVNA – Kültürlü ve kafası çalışan bir insansınız İvan Petroviç. Sanırım, dünyanın haydutların yüzünden de, yangınlardan da batmayacağını, ama çekemezlikten, düşmanlıktan, böyle ufak tefek şeylerden batacağını anlıyorsunuzdur... Sizin göreviniz homurdanmak değil, insanları barıştırmaktır.

VOYNİTSKİ – Önce siz kendimle barıştırın beni! Değerli dostum... *(Yelena Andreyevna'nın elini öpmeye davranır.)*

YELENA ANDREYEVNA – Yapmayın! *(Elini çeker.)* Gidin!

VOYNİTSKİ – Yağmur şimdi diner, doğada her şey canlanır, ferahlar, solumaya başlar... Yalnızca beni ferahlatmaz yağmur. Hayatımın boşa harcanıp gittiği düşüncesi gece gündüz karabasan gibi boğuyor beni. Geçmişim yok, ahmakça, boş şeylere harcadım gitti onu, bu günüm ise anlamsızlığıyla, saçmalığıyla daha da berbat... İşte size hayatım ve aşkım: Nereye saklayayım bu ikisini? Ne yapayım bu ikisini? Duygum bir çukura düşen güneş ışını gibi yok oldu gitti, ben de öyle yok oluyorum.

YELENA ANDREYEVNA – Bana aşkınızdan söz ettiğinizde aklım karışıyor, ne diyeceğimi şaşırıyorum. Bağışlayın, bu durumda bir şey söyleyemeyeceğim size. *(Kapıya yürür.)* İyi geceler.

VOYNİTSKİ *(Yelena Andreyevna'nın yolunu keser.)* – Bu evde benimkiyle birlikte bir başka ruhun (sizin ruhunuzun) da acı çektiği, perişan olduğu düşüncesinin bana ne büyük bir ızdırap verdiğini bir bilseydiniz!.. Beklediğiniz nedir? Hangi kahrolası düşünce, felsefe engel oluyor size? Anlayın artık, gerçekleri görün!

YELENA ANDREYEVNA *(Voynitski'nin yüzüne bir süre bakar.)* Sarhoş musunuz siz İvan Petroviç?

VOYNİTSKİ – Olabilir, olabilir...

YELENA ANDREYEVNA – Doktor nerede?

VOYNİTSKİ – Orada... Benim odamda, yatıyor. Olabilir, olabilir... Her şey olabilir!

YELENA ANDREYEVNA – Bugün de mi içtiniz? Neden?

VOYNİTSKİ – Hiç değilse yaşamaya benzer bir yanı var içmenin... Buna engel olmaya kalkışmayın Yelena Andreyevna!

YELENA ANDREYEVNA – Eskiden hiç içmiyordunuz, ayrıca, bu kadar çok da konuşmuyordunuz... Gidin yatın artık! Sıktınız...

VOYNİTSKİ *(Yelena Andreyevna'nın elini öpmek için eğilir.)* – Canım benim... Güzelim!

YELENA ANDREYEVNA *(Canı sıkkın.)* – Bırakın beni! İğrenç bir şey bu yaptığınız! *(Çıkar.)*

VOYNİTSKİ *(Yalnızdır.)* – Gitti...

Sessizlik.

Bundan on yıl önce, toprağı bol olsun kız kardeşimin evinde karşılaşıyordum onunla. O zamanlar on altı, on yedi yaşlarındaydı. Bense otuz yedi. Neden o zaman âşık olmadım ona, evlenme önerisinde bulunmadım? Oysa o kadar kolaydı ki bunu yapmak! Şimdi karım olacaktı... Evet... Fırtına çıkınca birlikte uyanırdık şimdi. Gök gürültüsünden korkardı, kollarının arasına alırdım onu, kulağına fısıldardım: "Korkma canım, buradayım." Ah, ne güzel düşünceler bunlar! Ne güzel... Güldürüyorlar bile beni... Ama, Tanrım, kafamın içi karmakarışık... Neden yaşlandım ki! Neden anlamıyor beni Yelena? Onun o tumturaklı konuşmasından da, uyuşuk ahlak anlayışından da, dünyanın sonu geldiğine ilişkin saçma, silik düşüncelerinden de öylesine nefret ediyorum ki...

Sessizlik.

Ah, nasıl da aldanmışım! Şu profesöre, gut hastası şu zavallı adama ne büyük bir saygım vardı, olanca gücümle nasıl çalışıyordum onun için! Sonya ile ben elimizden gelen her şeyi yaptık bu çiftlik için... Sırf üç beş kapik daha fazla toplayıp, kendisine gönderdiğimiz binlere binler katmak için burada üretilen keten tohumu yağını, nohudu, loru satarken köylü tüccarlar gibi pazarlık ettik... Kendisiyle de, mesleğiyle de gurur duyuyordum. Benim için çok önemliydi... Onunla soluyordum! Yazdığı her şey, ağzından çıkan her sözcük benim için dâhice, kutsaldı... Tanrım, ya şimdi? İşte, emekli oldu. Yaptıkları, eserleri ortada artık: Yazdığı tek satır kalmayacak kendisinden sonraya... Kimse tanımıyor onu, bir hiç şimdi!.. Sabun köpüğü gibi yok oldu... Aldanmışım... farkındayım... aptal gibi aldanmışım...

Astrov *(Üzerinde ceket vardır, yelek giymemiş, kravat takmamıştır, çakırkeyiftir.)* girer. Arkasından gitarıyla Telyegin onu izler.

ASTROV – Hadi bir şeyler çal!

TELYEGİN – Herkes uyuyor ama, efendim!

ASTROV – Uyursa uyusun, sen çal!

Telyegin sessiz çalmaya başlar.

(Voynitski'ye.) Burada yalnız mısın? Bayanlardan kimse yok mu? *(Ellerini kalçasına koyup alçak sesle şarkı söyler.)* "Hadi kulübem, hadi sobam, yatacak yeri yok efendinizin..." Fırtına uyandırdı beni. Ama iyi yağdı... Saat kaç?

VOYNİTSKİ – Bilmem...

ASTROV – Yelena Andreyevna'nın sesini duyar gibi oldum...

VOYNİTSKİ – Biraz önce buradaydı.

ASTROV – Hoş bir kadın. *(Masanın üzerindeki ilaç şişeleri ilişir gözüne.)* İlaçlar ha... Ne çok reçete var burada böyle... Harkov'dan, Moskova'dan, Tul ilinden... Anlaşılan, gut hastalığıyla her yerden gelmiş ilaçlar... Gerçekten hasta mı bu adam, yoksa numara mı yapıyor?

VOYNİTSKİ – Gerçekten hasta.

Sessizlik.

ASTROV – Bugün neden böyle hüzünlüsün? Profesör için mi üzülüyorsun yoksa?

VOYNİTSKİ – Uğraşma benimle.

ASTROV – Belki de karısına âşık olmuşsundur?

VOYNİTSKİ – Yelena Andreyevna dostumdur.

ASTROV – Yeni mi?

VOYNİTSKİ – Ne demek, "yeni mi"?

ASTROV – Bir erkekle bir kadın ancak şöyle dost olur: Önce arkadaş olurlar. sonra sevgili, sonunda da dost.

VOYNİTSKİ – Çok bayağı bir düşünce.

ASTROV – Nasıl? Evet... Kabul etmem gerekiyor... bayağılaşıyorum. Görüyorsun, üstelik sarhoşum. Genellikle ayda bir kez bu kadar içerim. Böyle sarhoş olduğum zamanlar ise pek bayağılaşır, küstahlaşırım. Hiçbir şeyden çekinmem! En zor ameliyatlara girerim, iyi de sonuçlar alırım... gelecekle ilgili son derece kapsamlı planlar yaparım... öyle olduğum zamanlar tuhaf biri olarak görmem kendimi, insanlığa büyük... çok büyük yararlar sağladığımı düşünürüm! O anda kendime özgü bir felsefem olur ve hepiniz, siz dostlarım, hepiniz sinek... mikrop kadar küçük görünürsünüz gözüme... *(Telyegin'e.)* Hadi Çopur, bir şeyler çal!

TELYEGİN – Dostum, senin için bir şeyler çalmayı yürekten istiyorum, ama anlasana, içerde uyuyanlar var!

ASTROV – Çal hadi!

Sessiz, çalmaya başlar Telegin.

İçmeliyiz... Hadi, orada biraz kanyağımız olmalı. Ortalık ağarınca da bana gidiyoruz. Gedeyor muyuz? Bir sağlık memurum var, gidiyoruz diyeceğine gedeyoruz, der. Düzenbazın tekidir. Peki, gedeyor muyuz? *(Odaya giren Sonya'yı görür.)* Özür dilerim, kravatsızım. *(Hemen kapıya yürür, Telegin de onu izler.)*

SONYA – Ne o, Vanya dayıcığım, doktorla içmişsiniz gene... Bakıyorum pek bir sıkı fıkı oldunuz. O her zaman öyledir, ama size ne oluyor? Sizin yaşınızda birine hiç yakışmıyor doğrusu...

VOYNİTSKİ – Yaşla ilgisi yok bunun. Gerçek yaşamı yoksa hayallerle avutur kendini insan. Kim ne derse desin hiçbir şeyin olmamasından iyidir gene de.

SONYA – Otun tümü biçildi, her gün yağmur yağıyor, otlar çürüyor, sen hayaller kuruyor, çiftlik işleriyle hiç ilgilenmiyorsun... Tek başıma bir şeyler yapmaya çalışıyorum, ben de bittim artık... *(Endişeli.)* Dayıcığım, gözlerinde yaşlar var senin!

VOYNİTSKİ – Ne yaşlarından söz ediyorsun? Gözyaşı falan yok ... saçma... Toprağı bol olsun annen gibi baktın yüzüme şu anda. Canım çocuğum... *(Sonya'nın ellerini, yüzünü sevgiyle öper.)* Annen, sevgili kız kardeşim... sevgili kız kardeşim... nerelerdedir şimdi? Bilseydi!... Ah, bir bilseydi!

SONYA – Neyi? Neyi bilseydi dayıcığım?

VOYNİTSKİ – Çok ağır bir şey, kötü... neyse, önemli değil... Sonra... Sonra söylerim sana... Şimdi gideceğim... *(Çıkar.)*

SONYA *(Kapıyı tıklatır.)* – Mihail Lvoviç! Uyumuyorsunuz ya?.. Bir dakika

ASTROV *(İçerden.)* – Geliyorum! *(Biraz sonra çıkar: Yeleğini giymiş, kravatını takmıştır.)* Emredin!

SONYA – Size iğrenç gelmiyorsa istediğiniz kadar için... ama rica ediyorum, dayımı içirmeyin. Dokunuyor ona.

ASTROV – Başüstüne... Artık içmeyeceğiz.

Sessizlik.

Hemen şimdi evime gidiyorum. Anlaştık, altına imzalarımızı attık... Adamlar atları arabaya koşuncaya kadar ortalık ağarır.

SONYA – Yağmur yağıyor. Bari sabaha kadar bekleyin.

ASTROV – Fırtına uzaktan geçiyor, ancak serpintisi bu yağan yağmur. Gidiyorum. Lütfen, babanız için bir daha çağırmayın beni buraya. Ben hastalığının gut olduğunu söylüyorum; hayır romatizma diye tutturuyor. Yatmasını rica ediyorum, inadına kalkıp oturuyor. Bugün de hiç konuşmadı benimle.

SONYA – Şımarıklık... *(Büfeye gider.)* Bir şeyler atıştırmak ister miydiniz?

ASTROV – Olabilir... alayım.

SONYA – Geceleri bir şeyler atıştırmayı severim. Sanırım bir şeyler vardır büfede... Gençliğinde babamın kadınlarla arasının çok iyi olduğunu söylüyorlar, kadınlar fazla şımartmışlar onu. Buyurun, peynir alın.

Büfenin önünde ayakta, yerler.

ASTROV – Bugün bir şey yemedim, yalnızca içtim. Babanız çok huysuz biri. *(Büfeden şişeyi alırken.)* İzniniz var mı? Kimse yok burada, açık konuşabilirim sizinle. İnanır mısınız, evinizde bir ay kalacak olsam bu havada boğulurum gibi geliyor bana... Gut hastalığından, kitaplarından başka bir şey düşünmeyen babanız, kendini hüzne bırakmış Vanya dayınız, büyük anneniz, nihayet üvey anneniz...

SONYA – Üvey annem mi?

ASTROV – Bir insanda her şey güzel olmalı: Yüzü de, giysisi de, ruhu da, düşünceleri de... Kabul ediyorum, güzel bir insan

üvey anneniz, kimse itiraz edemez buna, ama... bildiğiniz gibi, yalnızca yiyip içiyor, uyuyor, dolaşıyor, bir de güzelliğiyle bizleri büyülüyor... Başka bir şey yaptığı yok. Hiçbir sorumluluğu, görevi yok, her şeyi onun için başkaları yapıyor... Siz ne diyeceksiniz, değil mi? Ancak, boş bir yaşam temiz olamaz.

Sessizlik.

Bununla birlikte, belki de bu konuda pek katıyım. Vanya dayınız gibi ben de hoşnut değilim bu hayattan, bu yüzden ikimiz de sızlanıp duruyoruz.

SONYA – Peki siz de mi hoşnut değilsiniz hayattan?

ASTROV – Genelde hayatı seviyorum. Ama bizim bu Rus taşra hayatımızı, köy hayatımızı hiç sevmiyorum. Bütün ruhumla nefret ediyorum bu hayattan. Benim kişisel, özel yaşamıma gelince, yemin ederim güzel tek bir şey yok hayatımda. Biliyor musunuz, zifiri karanlık bir gecede ormanda yolunuzu kaybetmiş, rastgele yürürken uzakta bir ışık görünce yorgunluğunuzdan bir anda eser kalmaz; karanlığı da, yüzünüzü kamçılayan dalları da unutuverirsiniz... Biliyorsunuz, ben bu bölgede herkesin çalıştığından çok çalışıyorum. Durmadan sille atıyor bana kader. Bazen dayanılmaz acılar çekiyorum, ama uzakta görebildiğim bir ışık yok. Hayattan bir beklentim yok, hiçbir şey beklemiyorum, sevmiyorum insanları... Uzun zamandır hiç kimseyi sevmiyorum.

SONYA – Hiç kimseyi mi?

ASTROV – Hiç kimseyi. Eski günlerin hatırasına, sizin yaşlı dadınıza biraz yakınlık duyuyorum, o kadar. Köylüler birbirinden farksız. Gelişmemişler, pislik içinde yaşıyorlar; aydınlarla da geçinmek zor... Bezdiriyorlar insanı, çok yoruyorlar... Bizim iyi yürekli köylü dostlarımıza gelince, çok yüzeysel

düşünüyorlar, duyguları da yüzeysel, bir adım önlerini göremiyorlar... Kelimenin tam anlamıyla aptallar. Daha bir zeki, zengin olanları ise isteriktirler, onu bunu analiz etmekle, değişik reflekslerle uğraşır dururlar...

Bildikleri sızlanmaktır yalnızca, birbirinden nefret eder, birbirine delicesine iftiralar atarlar, ters yönden yaklaşırlar insanlara, yan gözle bakarlar onlara, sonra da şöyle karar verirler: "Evet, sinir hastası bu adam!" veya: "Sahtekârın teki!" Benim alnıma nasıl bir etiket yapıştıracaklarını bilemedikleri zaman şöyle diyorlar: "Tuhaf biri bu doktor, çok tuhaf!" Ormanı seviyorum, evet tuhaftır bu; et yemiyorum, bu da bir tuhaflık. Doğaya ve insanlara dolaysız, temiz, özgür bir ilgi yok onlarda... Yok ve de yok! *(İçmeye hazırlanır.)*

SONYA *(Engel olur ona.)* – Hayır, rica ediyorum, yalvarıyorum, artık içmeyin

ASTROV – Neden?

SONYA – Hiç yakışmıyor size! Zarif bir insansınız, yumuşak bir sesiniz var... Hatta, tanıdığım herkesten daha iyisiniz. Neden durmadan içen, kâğıt oynayan sıradan insanlara benzemek istiyorsunuz? Oh, yapmayın bunu lütfen, yalvarıyorum yapmayın! Her zaman, insanların üretmediklerini, Tanrının kendilerine verdiği her şeyi mahvetmekten başka bir şey yapmadıklarını söyleyen siz değil miydiniz? Neden, neden kendinizi mahvediyorsunuz? Yapmayın, yapmayın, yalvarıyorum yapmayın, ne olur yapmayın, gücenirim!

ASTROV *(Elini Sonya'ya uzatır.)* – Artık içmeyeceğim.

SONYA – Söz verin bana.

ASTROV – Söz veriyorum.

SONYA *(Astrov'un elini hararetle sıkar.)* – Teşekkür ederim!

ASTROV – Tamam! Sarhoş değilim artık. Görüyor musunuz, sarhoş değilim ve ömrümün sonuna kadar böyle kalacağım. *(Saatine bakar.)* Neyse, devam edebiliriz, daha zamanım var. Ben şöyle diyorum: Zamanım geçti artık benim, geç oldu... Yaşlandım, çalışmaktan yıprandım, kaba saba bir insan oldum, duygularım köreldi, sanırım bundan sonra bir insana bağlanamam artık. Kimseyi sevemem... sevmiyorum da. Beni çeken tek bir şey var artık, o da güzellik. Yalnızca güzellik heyecan veriyor bana. Öyle sanıyorum ki, Yelena Andreyevna isteseydi, bir günde başımı döndürebilirdi... Ama aşk değildir bu, bağlanma da... *(Elleriyle gözlerini kapar, silkinir.)*

SONYA – Neyiniz var?

ASTROV – Hiç... Büyük perhizde bir hastama kloroform veriyordum, tam o sırada ölmüştü de zavallı.

SONYA – Bunu unutmanız gerekir artık.

Sessizlik.

Söyler misiniz Mihail Lvoviç... Bir arkadaşım veya benden küçük bir kız kardeşim olsaydı ve öğrenseydiniz ki, o... yani o sizi seviyor, nasıl karşılardınız bunu?

ASTROV *(Omuz silker.)* – Bilmiyorum. Önemsemezdim herhalde. Onu sevemeyeceğimi... benim aklımda başka şeylerin olduğunu belli ederdim kendisine. Gideceksem, kalkmalıyım artık. Hoşça kalın güvercinim benim, yoksa sabaha kadar bitiremeyeceğiz bu konuşmayı. *(Sonya'nın elini sıkar.)*

İzin verirseniz, konuk odasından geçeceğim, dayınızın beni alıkoymasından korkuyorum çünkü. *(Çıkar.)*

SONYA *(Yalnızdır.)* – Bir şey söylemedi bana... Kalbi de, ruhu da hâlâ kapalı bana, peki ama neden bu kadar mutlu hissediyorum kendimi? *(Mutluluğundan gülümser.)* "Zarif bir insansınız, yumuşak bir sesiniz var..." dedim ona... Yersiz mi kaçtı acaba? Sesi insanın içini titretiyor, okşuyor... Şu anda havada hissediyorum sesini... Küçük kız kardeşimden söz ettiğimde anlamadı ne demek istediğimi... *(Ellerini ovuşturarak.)* Ah, güzel olmamam ne kötü! Ne korkunç! Güzel olmadığımı biliyorum, biliyorum, biliyorum... Geçen hafta kiliseden çıkarken benimle ilgili konuşuyorlardı insanlar, duydum, bir kadın şöyle diyordu: "İyi yürekli, soylu bir kız, ama ne yazık ki, pek çirkin..." Çirkin...

Yelena Andreyevna girer.

YELENA ANDREYEVNA *(Pencereyi açar.)* – Fırtına dindi. Hava ne güzel!

Sessizlik.

Doktor yok mu?

SONYA – Gitti.

YELENA ANDREYEVNA – Sonya'cığım!

SONYA – Ne var?

YELENA ANDREYEVNA – Daha ne kadar surat asacaksın bana? Kötü bir şey geçmedi aramızda. Neden birbirimize düşman olalım? Barışalım artık...

SONYA – Ben de istiyorum bunu... *(Yelena Andreyevna'yı kucaklar.)* Birbirimize surat astığımız yeter artık.

YELENA ANDREYEVNA – Harika.

İkisi de heyecanlıdır.

SONYA – Babam yattı mı?

YELENA ANDREYEVNA – Hayır, konuk odasında oturuyor... Kaç haftadır birbirimizle konuşmuyoruz, nedenini de Tanrı bilir... *(Büfenin açık olduğunu fark eder.)* Neden açık büfe?

SONYA – Mihail Lvoviç bir şeyler yedi.

YELENA ANDREYEVNA – Şarap da var ha... Hadi barışmamıza içelim.

SONYA – İçelim.

YELENA ANDREYEVNA – Aynı kadehten... *(Kadehi doldurur.)* Böylesi daha iyi. Demek dostuz artık, "sen" diyebilir miyim sana?

SONYA – Evet, diyebilirsin.

İçerler, öpüşürler.

Uzun zamandır barışmak istiyordum seninle, ama utanıyordum... *(Ağlar.)*

YELENA ANDREYEVNA – Ne o, ağlıyor musun?

SONYA – Önemli değil, içimden geldi...

YELENA ANDREYEVNA – Neyse, hadi ağlama... Çok tuhafsın, beni de ağlatacaksın...

Sessizlik.

Babanla parası için evlendiğimi sandığın için kızıyordun bana... Kendisini sevdiğim için evlendim babanla, seni

inandıracaksa yemin de edebilirim... Bir bilim adamı, ünlü biri olduğu için kapıldım ona. Gerçek bir aşk değildi benimki, ama o zaman gerçek aşk olduğunu sanıyordum. Benim suçum değil bu. Ne var ki, evlendiğimizden bu yana o kuşku dolu zeki bakışlarınla beni cezalandırmaktan bir an geri kalmadın.

SONYA – Neyse, barıştık artık, barıştık! Unutalım gitsin!

YELENA ANDREYEVNA – Olaylara öyle bakma... yakışmıyor sana. İnsanlara inanmalısın, başka türlü yaşayamazsın.

Sessizlik.

SONYA – Açık yüreklilikle söyle bana, bir dost gibi... Mutlu musun?

YELENA ANDREYEVNA – Hayır.

SONYA – Biliyordum. Bir soru daha. Gene açık yüreklilikle söyle, genç bir kocan olsun ister miydin?

YELENA ANDREYEVNA – Ne biçim bir kızsın sen öyle... Elbette isterdim. *(Güler.)* Hadi bir şeyler daha sor, hadi sor...

SONYA – Doktordan hoşlanıyor musun?

YELENA ANDREYEVNA – Evet, çok.

SONYA *(Güler.)* – Aptal bir yüzüm var... değil mi? Baksana, demin gitti buradan, hâlâ sesi, ayak sesleri var kulağımda, karanlık pencereye bakıyorum, yüzünü görür gibi oluyorum orada. Bırak da içimi dökeyim sana... Ama söylemek istediğimi yüksek sesle söyleyemiyorum, utanıyorum... Benim odama gidelim, orada konuşalım. Aptal olduğumu düşünüyorsun, değil mi? İtiraf et... Doktorla ilgili bir şeyler anlat bana...

YELENA ANDREYEVNA – Ne anlatayım?

SONYA – Zeki biri doktor... Her şey geliyor elinden, her şeyi yapabiliyor... Hem insanları tedavi ediyor, hem ağaç dikiyor...

YELENA ANDREYEVNA – Önemli olan doktorluk da değil, ağaç dikmek de... Bunu anla canım, yetenektir bu! Peki yeteneğin ne olduğunu biliyor musun sen? Yüreklilik, özgür düşünce, geniş açılımdır yetenek... Bir fidan dikiyor ve diktiği bu fidanın bin yıl sonrasını görüyor. İnsanlığın mutluluğunu hayal ediyor... Böyle insanlar azdır, sevmek gerekir onları... İçince hafiften kabalaşıyor, ama hiç önemli değil... Yetenekli insanın kusursuz olması olanaksızdır Rusya'da. Düşünsene, bu doktorun hayatı hayat mı? Diz boyu çamur yollar, dondurucu soğuklar, kar fırtınaları, uzak mesafeler; kaba saba, yabani köylüler, her yerde yoksulluk, hastalık... bu koşullar altında çalışıp didinen bir insanın kırklı yaşlarda temiz olması, içkiden uzak durması çok zordur... *(Sonya'yı öper.)* Mutlu olmanı bütün kalbimle diliyorum, mutluluk hakkın senin... *(Kalkar.)* Oysa ben sıkıcı, sıradan biriyim... Müzikte de, koca evinde de, gönül maceralarımda da, anlayacağın her yerde, her zaman sıradan biri oldum. Sözün kısası Sonya'cığım, düşünecek olursak çok ama çok mutsuzum! *(Canı sıkkın, sahnede dolaşır.)* Bu dünyada mutluluk söz konusu değil benim için. Evet, öyle, neden gülüyorsun?

SONYA *(Ellerini yüzüne kapayıp güler.)* – Ben öylesine mutluyum ki... Mutluyum!

YELENA ANDREYEVNA – Şarkı söylemek, bir şeyler çalmak istiyorum... Şu anda bir şeyler çalabilseydim...

SONYA – Çal hadi! *(Kucaklar Yelena Andreyevna'yı.)* Hiç uykum yok... Çal bir şeyler!

YELENA ANDREYEVNA – Biraz sonra. Baban uyuyor. Hasta olduğu zamanlar müzik sinirlerini bozar. Hadi git sor bakalım. Rahatsız olmayacaksa çalarım...

SONYA – Hemen gidiyorum. *(Çıkar.)*

Bahçeden bekçinin tak tuk sopa sesi gelir.

YELENA ANDREYEVNA – Uzun zamandır çalmıyorum. Hem çalacağım, hem aptal gibi ağlayacağım, ağlayacağım!.. *(Pencereye doğru seslenir.)* Sopayı tak tuk sen mi vuruyorsun Yefim?

BEKÇİNİN SESİ – Evet efendim!

YELENA ANDREYEVNA – Vurma öyleyse, bey rahatsız.

BEKÇİNİN SESİ – Hemen gidiyorum! *(Köpeği ıslık çalarak çağırır.)* Gel karabaş, hadi ufaklık!

Sessizlik.

SONYA *(Girer.)* – Hayır diyor!

PERDE

ÜÇÜNCÜ PERDE

Serebryakov'un evinde konuk odası. Odanın üç kapısı vardır. Gündüzdür. Voynitski, Sonya *(Oturmaktadırlar.)* Yelena Andreyevna *(Bir şeyler düşünerek, sahnede dolaşmaktadır.).*

VOYNİTSKİ – Herr profesör bugün saat bire doğru hepimizin burada, konuk odasında toplanmamızı arzu ettiklerini belirtmişler. *(Saatine bakar.)* Bire çeyrek var. Bizlere bir şey bildirmek istiyormuş.

YELENA ANDREYEVNA – İşle ilgili olsa gerek.

VOYNİTSKİ – İşle falan ilgilendiği yoktur onun. Yalnızca abuk subuk şeyler yazar, sızlanır durur, kıskanır... yaptığı başka bir şey yok.

SONYA *(Sitemli.)* – Dayıcığım!

VOYNİTSKİ – Pekâlâ, pekâlâ, özür dilerim. *(Yelena Andreyevna'yı gösterir.)* Şuna bakın... Dolaşıp duruyor odanın içinde, uyuşukluktan sendeliyor. Çok hoş! Çok!

YELENA ANDREYEVNA – Bütün gün vızıldayıp durursunuz... Bıkmaz mısınız hiç! *(Canı sıkkın.)* Can sıkıntısından ölüyorum, ne yapacağımı bilemiyorum.

SONYA *(Omuz silker.)* – Yapılacak az mı iş var? Yeter ki bir şeyler yapmak iste.

YELENA ANDREYEVNA – Söz gelimi, ne yapabilirim?

SONYA – Çiftlik işleriyle ilgilen, köylülerin eğitimiyle, sağlığıyla ilgilen... Yapacak iş mi yok? Bak, babamla sen buraya gelmeden önce Vanya dayımla ben pazara un satmaya giderdik.

YELENA ANDREYEVNA – Benim yapabileceğim şey değil bu. İlgimi de çekmez. Köylülerin eğitimiyle, sağlığıyla yalnızca toplumsal içerikli romanlarda ilgilenilir. Hiç işim yokmuş gibi durup dururken gidip onların eğitimiyle, sağlığıyla mı ilgileneceğim?

SONYA – İşte bunu anlayamıyorum ben, neden gidip köylülerin eğitimiyle ilgilenmek olmazmış? Hele biraz bekle, sen de alışırsın. *(Kucaklar Yelena Andreyevna'yı.)* Üzme tatlı canını bir tanem. *(Güler.)* Canın sıkılıyor, ne yapacağını bilemiyorsun, ama can sıkıntısı da, aylaklık da bulaşıcıdır. Bak: Artık Vanya dayım da bir şey yapmıyor, yalnızca gölge gibi izliyor insanı. Ben de işi gücü bıraktım, seninle konuşmak için koşarak geldim. Tembelleştim, elimde değil! Doktor Mihail Lvoviç eskiden çok seyrek gelirdi bize, ayda bir kez... Zorlukla getirebilirdik onu buraya, ama şimdi her gün geliyor. Hastalarını da, orman işlerini de bıraktı... Sen bir büyücü olsan gerek...

VOYNİTSKİ – Ne diye sıkıyorsun canını? *(Canlı.)* Hadi benim iki gözüm, bir tanem, akıllı olun! Damarlarınızda denizkızı kanı dolaşıyor sizin, onun için denizkızı gibi davranın! Hayatınızda bir kez olsun özgür bırakın duygularınızı, hemen bir su cinine delicesine âşık olun, dalın bir girdabın derinliklerine, öyle ki, herr profesör de, bizler de hayretler içinde kollarımızı iki yana açalım!

YELENA ANDREYEVNA *(Öfkeli.)* – Uğraşmayın benimle! Çok acımasızsınız! *(Çıkmak ister.)*

VOYNİTSKİ *(Engel olmaya çalışır ona.)* – Peki, peki canımın içi, bağışlayın... Özür dilerim. *(Yelena Andreyevna'nın elini öper.)* Barıştık mı?

YELENA ANDREYEVNA – İnanın, bir meleğin sabrını bile taşırırsınız siz.

VOYNİTSKİ – Barışmamızın, uzlaşmamızın işareti olarak hemen şimdi bir demet gül getireceğim size. Sabahleyin sizin için hazırlamıştım... Sonbahar gülleri. Harika şeyler, insana hüzün veriyorlar... *(Çıkar.)*

SONYA – Sonbahar gülleri, harika şeyler, insana hüzün veriyorlar...

İkisi birlikte pencereden dışarı bakarlar.

YELENA ANDREYEVNA – İşte eylül de geldi. Öyle veya böyle, kışı burada geçireceğiz!

Sessizlik.

Doktor nerede?

SONYA – Vanya dayımın odasında. Orada bir şeyler yazıyor... İyi ki gitti Vanya dayım, seninle konuşmak istiyordum.

YELENA ANDREYEVNA – Ne konuşacaksın benimle?

SONYA – Ne mi? *(Başını Yelena Andreyevna'nın göğsüne koyar.)*

YELENA ANDREYEVNA – Hadi yeter, yeter... *(Sonya'nın saçlarını okşar.)* Yeter artık.

SONYA – Çirkinim ben...

YELENA ANDREYEVNA – Saçların çok güzel.

SONYA – Hayır! *(Aynada kendine bakmak için döner.)* Hayır! Bir kadın güzel değilse şöyle derler ona: "Gözleriniz çok güzel, saçlarınız çok güzel"... Altı yıldır seviyorum doktoru, annemi sevdiğimden çok seviyorum... Her an sesi kulaklarımda, elimi sıkışını hissediyorum, hep kapıya bakıyorum, gelmesini bekliyorum, her an kapıdan girecek gibi geliyor bana. Görüyorsun işte, ondan söz etmek için hep senin yanına geliyorum. Şimdilerde her gün geliyor buraya, yüzüme baktığı bile yok, fark etmiyor bile beni... Ne büyük bir acı bu, bilemezsin! En küçük bir umut bile yok benim için, yok, yok! *(Umutsuzluk içinde.)* Tanrım, güç ver bana... Bütün gece dua ettim... Sık sık yanına gidiyorum, konuşuyorum onunla, gözlerinin içine bakıyorum... Gururu bir yana bıraktım artık, kendime hâkim olamıyorum... Dün dayanamadım artık, Vanya dayıma itiraf ettim doktoru sevdiğimi... Onu sevdiğimi evde bütün hizmetçiler öğrendiler. Hepsi biliyor.

YELENA ANDREYEVNA – Ya o?

SONYA – O bilmiyor. Beni fark etmiyor bile.

YELENA ANDREYEVNA *(Düşünceli.)* – Çok tuhaf bir adam... Bak ne diyeceğim sana? İzin ver, ben konuşayım onunla... Çok dikkatli olurum, ima yollu ağzını ararım.

Sessizlik.

Öyle ya, bu bilinmezlik daha nereye kadar sürecek... İzin ver bana!

Sonya başıyla onaylar.

Çok güzel. Seni sevip sevmediğini anlamak çok kolay olacak. Sen merak etme canım, huzursuz da olma. Çok dikkatli olacağım, amacımı fark etmeyecek bile. Bizim öğrenmek istediğimiz, seni seviyor mu, sevmiyor mu, öyle değil mi?

Sessizlik.

Sevmiyorsa, bir daha gelmesin buraya. Tamam mı?

Sonya başıyla onaylar.

Gözün görmezse daha az üzülürsün. İşi uzatmayacağız, hemen soralım kendisine. Birtakım harita taslakları göstermek istiyordu bana... Git, onu görmek istediğimi söyle kendisine.

SONYA *(Çok heyecanlı.)* – Sonra her şeyi olduğu gibi anlatacak mısın bana?

YELENA ANDREYEVNA – Evet, elbette... Bence, gerçek nasıl olursa olsun, bilinmezlik kadar korkunç değildir. Bana güven canım.

SONYA – Evet... evet... Onun harita taslaklarını görmek istediğini söyleyeceğim kendisine... *(Kapıya yürür, kapıda durur.)* Hayır, bilinmezlik daha iyi... Hiç olmazsa bir umut var...

YELENA ANDREYEVNA – Ne dedin?

SONYA – Hiçbir şey... *(Çıkar.)*

YELENA ANDREYEVNA *(Yalnızdır.)* – Bir başkasının sırrını bilip de ona yardımcı olamamaktan kötü bir şey olamaz. *(Düşünceye dalar.)* Sevmiyor Sonya'yı, apaçık bir şey bu, peki ama neden evlenmesin onunla? Evet, Sonya güzel bir kız değil. Ama o yaşta bir köy hekimi için çok iyi bir eş olabilir. Aklı başında, son derece iyi yürekli, pırıl pırıl bir kız... Hayır, olay başka, başka...

Sessizlik.

Anlıyorum ben bu zavallı kızı. İnsanlar yerine birtakım gri lekelerin, hayaletlerin dolaştığı, yalnızca bayağı sözlerin işitildiği, yemekten, içmekten, uyumaktan başka bir şeyin bilinmediği bir ortamda umutsuz bir can sıkıntısı içinde zavallı... Ötekilere benzemeyen yakışıklı, ilginç, çekici doktor geliyor arada bir, bu karanlık ortamda bir ay gibi doğuyor... Böyle birinin çekiciliğine kapılmak, kendinden geçmek... Ben bile biraz etkilendim ondan sanki. Evet, o burada yokken benim de canım sıkılıyor, onu düşündüğümde gülümsüyorum bile... Şu Vanya dayı damarlarımda denizkızı kanı dolaştığını söylüyor. "Hayatınızda bir kez olsun özgür bırakın duygularınızı..." Nedir? Belki de öyle yapmak gerekir... Özgür bir kuş gibi uzaklara kaçmak sizden, o uykulu yüzlerinizden, konuşmalarınızdan... Yeryüzünde varlığınızı unutmak... Ama korkağın tekiyim ben, yüreksizim... Vicdanım sızlıyor... İşte, o... her gün geliyor buraya, niçin geldiğini de biliyorum... Suçlu hissediyorum kendimi. Sonya'nın ayaklarına kapanmaya, ondan özür dilemeye, ağlamaya hazırım...

ASTROV *(Harita taslaklarıyla girer.)* – Günaydın! *(Yelena Andreyevna'nın elini sıkar.)* Yaptıklarımı mı görmek istiyormuşsunuz?

YELENA ANDREYEVNA – Çalışmalarınızı göstereceğinize dün söz vermiştiniz bana... Bunun için zamanınız var mı?

ASTROV – Oh, elbette. *(Haritayı oyun masasının üzerine yayar, kenarlarını raptiyelerle tutturur.)* Siz nerede doğmuştunuz?

YELENA ANDREYEVNA *(Astrov'a yardım ederken.)* – Petersburg'da.

ASTROV – Hangi okulu bitirdiniz?

YELENA ANDREYEVNA – Konservatuvarı.

ASTROV – Sizin için ilginç olmayabilir bu.

YELENA ANDREYEVNA – Neden? Evet, köyleri bilmem ama, bu konuda çok kitap okudum.

ASTROV – Bu evde... İvan Petroviç'in odasında özel bir masam vardır... Yorgunluktan bitkin düştüğüm, artık bir şey yapamaz olduğum zamanlar her şeyi bırakır, buraya koşarım, işte bu şeyle birkaç saat oyalanırım. İvan Petroviç ile Sonya Aleksandrovna hesap kitapla uğraşırlarken ben kendi masamda oturur, bir şeyler karalarım... Bir sıcaklık hissederim burada, huzur bulurum... cırcır böceği öter dışarıda... Ne var ki, bu mutluluğu tatmama ayda yalnızca bir kez izin veririm kendime. *(Haritayı gösterir.)* Şimdi buraya bakınız. Bölgemizin elli yıl öncesinin haritasıdır bu. Koyu ve açık yeşil yerler ormandır. Bölgenin yarısı ormanla kaplıydı. Yeşil bölümlerde kırmızı çizgiyle sınırlanmış yerlerde geyikler, yabani keçiler yaşardı... Burada bitki örtüsünü, hayvan çeşitlerini gösteriyorum. Şu gölde kuğular, kazlar, ihtiyarların anlattığına göre, cinsleri bilindik-bilinmedik sayısız kuş varmış. Hep birlikte havalandıklarında gökyüzünü kara bulutlar kapladı gibi olurmuş. Büyüklü küçüklü köylerin dışında, gördüğünüz gibi, birkaç evden oluşan yerleşim birimleri, tek tük evler, din devrimine karşı olanların yaşadıkları kulübeler, su değirmenleri... Boynuzlu hayvanlar, atlar çok fazlaydı... Oraları maviye boyadım, görüyorsunuz. Söz gelimi, şurada mavi daha bir koyu. Burada sahipli çok sayıda at vardı. Hane başına üç at düşerdi.

Sessizlik.

Şimdi daha aşağılara bakalım. Yirmi beş yıl öncesinin durumuna... Gördüğünüz gibi, burada bölgenin ancak üçte biri orman. Yaban keçisi kalmamış, ama geyik var. Yeşil ve mavi bölgelerin rengi soluklaşmış. Vesaire, vesaire... Şimdi üçüncü bölüme geçelim: Günümüzün haritasına... Yer yer yeşil renk kalmış, ama çok seyrek, küçük yamalar gibi... Geyikler, kuğular, yaban horozları yoktur artık... Birkaç evden oluşan küçük yerleşim birimlerinden, tek tük evlerden, din devrimine karşı olanların kulübelerinden, su değirmenlerinden eser kalmamıştır... Aslında bu, belki de 10-15 yıl içinde adım adım ve kesinlikle tamamlanacak olan yozlaşmadan başka bir şey değildir. Bunun kültürel bir değişim olduğunu, eskinin yerini yeniye bırakmasının doğal olarak zorunlu olduğunu söyleyeceksiniz. Evet, sizi anlardım, ama yok olan ormanların yerinde şimdi şose yollar, demir yolları olsaydı, oralara fabrikalar, atölyeler, okullar yapılsaydı, halk daha sağlıklı, daha zeki, daha zengin olsaydı... Ama öyle bir şey yok!.. Bölgede hâlâ aynı bataklıklar, sivrisinekler, aynı hastalıklar, aynı yoksulluk, aynı tifo, difteri, aynı yangınlar... Burada sözünü ettiğimiz, yetersiz bir güçle varolma savaşı sürdürmenin sonucu bir yozlaşmadır. Bu yozlaşmanın nedeni tembelliktir, cahilliktir, bilinçsizliktir... Üşüyen, karnı acıkan, hastalanan biri yaşamının geri kalan bölümünü kurtarmak, çoluk çocuğunu ayakta tutabilmek için içgüdüsel olarak, bilinçsizce, yalnızca açlığını gidermek, ısınmak için, yarınları düşünmeden her şeyi yakıp yıkmasıdır... Şu anda her şey yok edilmiş durumda, yerine de bir şey konulmamış... *(Soğuk bir tavırla.)* Yüzünüzden anlıyorum, ilgilendirmiyor sizi bütün bunlar...

YELENA ANDREYEVNA – Pek bilgim yok bunlardan...

ASTROV – Bilginizin olmaması bir yana, düpedüz ilgilenmiyorsunuz da...

YELENA ANDREYEVNA – Açık söylemem gerekirse benim aklımda başka şeyler var. Bağışlayın. Kısa bir sorguya çekmek istiyorum sizi. Ama sıkılıyorum, nasıl başlayacağımı bilemiyorum.

ASTROV – Sorgu mu dediniz?

YELENA ANDREYEVNA – Evet, sorguya, ama... oldukça masum bir sorguya. Oturalım!

Otururlar.

Genç bir kızla ilgili bir sorgu bu. Dürüst iki insan, iki dost gibi, sözü döndürüp dolaştırmadan konuşalım. Konuşalım, sonra da ne konuştuğumuzu unutalım. Olur mu?

ASTROV – Olur.

YELENA ANDREYEVNA – Konu üvey kızım Sonya. Hoşlanıyor musunuz ondan?

ASTROV – Evet, saygım vardır kendisine.

YELENA ANDREYEVNA – Bir kadın olarak hoşlanıyor musunuz ondan?

ASTROV *(Bir an düşünür.)* – Hayır.

YELENA ANDREYEVNA – Bir iki sözcük daha, sonra bitireceğim. Onda bir şeyler fark etmediniz mi?

ASTROV – Hiçbir şey.

YELENA ANDREYEVNA *(Astrov'un elini tutar.)* – Sevmiyorsunuz onu, gözlerinizden anlıyorum bunu... Acı çekiyor kızcağız... Bunu anlayın ve gelmeyin artık buraya.

ASTROV *(Kalkar.)* – Böyle şeyler için çağım çoktan geçti benim... Ayrıca zamanım da yok... *(Omuz silker.)* Bir sürü işim var! *(Mahcuptur.)*

YELENA ANDREYEVNA – Öf, ne tatsız bir konuşmaydı! Sırtımda binlerce kilo yük varmış gibi heyecanlıydım. Tanrıya şükür ki, bitti...Unutalım, bunları hiç konuşmamışız gibi unutalım her şeyi ve... ve gidin. Zeki bir insansınız, anlarsınız...

Sessizlik.

Sıkıntıdan ateş bastı...

ASTROV – Bunu bana iki ay önce söylemiş olsaydınız belki daha da iyi anlardım, ama şimdi... *(Omuz silker.)* Acı çekiyorsa o zaman elbette... Yalnız bir şeyi anlamıyorum: Neden bu sorgulamayı yapmayı gerekli gördünüz? *(Yelena Andreyevna'nın gözlerinin içine bakarak, işaret parmağını gözdağı verir gibi sallar.)* Çok kurnazsınız!

YELENA ANDREYEVNA – Ne demek oluyor bu?

ASTROV *(Gülerek.)* – Kurnazsınız! Tutalım ki Sonya acı çekiyor, bunu seve seve kabul ederim, peki ama sizin bu sorunuz ne anlama geliyor? *(Yelena Andreyevna'nın bir şey söylemesine engel olarak, canlı.)* Bir dakika, şaşırmış gibi yapmayın, buraya her gün neden geldiğimi pekâlâ biliyorsunuz... Neden ve kim için geldiğimin farkındasınız... Tatlı alıcı kuş sizi... Öyle bakmayın bana, yaşlı bir serçeyim ben...

YELENA ANDREYEVNA *(Şaşırmış.)* – Alıcı kuş mu? Söylediğinizden bir şey anlayamadım...

ASTROV – Güzel, yumuşak tüylü gelincik sizi... Kurbanlar gerek size! Bakın, bir aydır iş yaptığım yok, her şeyi bıraktım, yalnızca siz varsınız... Pek de hoşlanıyorsunuz bundan, pek çok... Ne yapabilirim? Yenildim, beni sorguya çekmeden önce de biliyordunuz bunu. *(Ellerini birleştirir, başını önüne eğer.)* Boyun eğiyorum size. Buyurun, yiyin beni!

YELENA ANDREYEVNA – Çıldırmışsınız siz...

ASTROV *(Dişlerini göstererek güler.)* – Utangaçsınız...

YELENA ANDREYEVNA – Oh, sandığınız kadar kötü, aşağılık biri değilim ben. Yemin ederim! *(Gitmek ister.)*

ASTROV *(Yelena Andreyevna'nın yolunu keser.)* – Bugün gidiyorum, bir daha da gelmeyeceğim buraya, ama... *(Yelena Andreyevna'nın elini tutar, çevresine bakınır.)* nerede görüşeceğiz? Çabuk söyleyin, nerede? Şu anda birileri gelebilir, çabuk söyleyin. *(Tutkulu.)* Ne kadar güzelsiniz, ne kadar güzel... Bir öpücük... Şu hoş kokulu saçlarınızı öpebilseydim yeterdi bana...

YELENA ANDREYEVNA – Yemin ederim...

ASTROV *(Yelena Andreyevna'nın konuşmasına engel olur.)* – Ne diye yemin edeceksiniz? İstemiyorum, yemin etmeyin... Gereksiz, yemin etmeniz... Ah, ne güzelsiniz! Elleriniz ne güzel! *(Yelena Andreyevna'nın ellerini öper.)*

YELENA ANDREYEVNA – Yeter artık... gidin... *(Ellerini çeker.)* Ne yaptığınızın farkında mısınız siz?

ASTROV – Söyleyin hadi, söyleyin. Yarın nerede buluşacağız? *(Yelena Andreyevna'nın beline dolar kolunu.)* Görüyorsun işte, kaçınılmaz bir şey bu, görüşmek zorundayız. *(Yelena Andreyevna'yı öper; o anda Voynitski elinde bir demet gülle girer, kapıda durur.)*

YELENA ANDREYEVNA *(Voynitski'yi görmeden.)* – Doğru değil bu yaptığınız... Bırakın beni... *(Başını Astrov'un göğsüne yaslar.)* Hayır! *(Çıkmak ister.)*

ASTROV *(Yelena Andreyevna'yı belinden tutar.)* – Yarın fidanlığa gel... saat bire doğru... Evet mi? Evet mi? Geleceksin değil mi?

YELENA ANDREYEVNA *(Voynitski'yi görür.)* – Bırakın beni! *(Büyük bir şaşkınlık içinde pencereye yürür.)* Korkunç bir şey sizin bu yaptığınız.

VOYNİTSKİ *(Gülleri sandalyenin üzerine koyar, şaşırmıştır, mendiliyle yüzünü, ensesini siler.)* – Önemli değil... Evet... hiç önemli değil...

ASTROV *(Bir şey söylemiş olmak için.)* – Çok saygıdeğer İvan Petroviç, bugün hava güzel. Sabahleyin bulutluydu. Yağmur yağacak gibiydi, ama şimdi güneş çıktı. Doğrusunu söylemek gerekirse, sonbahar güzel başladı... Kış ekini de fena değil. *(Haritayı rulo yapar.)* Ne var ki, günler de kısalmaya başladı... *(Çıkar.)*

YELENA ANDREYEVNA *(Hemen Voynitski'nin yanına gider.)* – Hemen bugün kocamla birlikte buradan gitmemiz için bir şeyler yapın, bugün gitmemizi sağlayın buradan! Duydunuz mu beni? Hemen bugün!

VOYNİTSKİ *(Mendiliyle yüzünün terini siler.)* – Demek öyle... Evet... Pekâlâ... Her şeyi gördüm Yelena Andreyevna, her şeyi...

YELENA ANDREYEVNA *(Sinirli.)* – Duydunuz mu beni? Hemen bugün gitmeliyim buradan!

Serebryakov, Sonya, Telyegin, Marina girerler.

TELYEGİN – Bugün biraz rahatsızım efendimiz. İki gündür bir kırıklık var üzerimde. Başım bir tuhaf...

SEREBRYAKOV – Ötekiler nerede? Hiç sevmiyorum ben bu evi. Labirent gibi... Kocaman yirmi altı oda, herkes bir yanda, arayınca kimse kimseyi bulamıyor. *(Çıngırağın ipine asılır.)* Mariya Vasilyevna ile Yelena Andreyevna'yı buraya çağırın.

YELENA ANDREYEVNA – Ben buradayım.

SONYA *(Yelena Andreyevna'nın yanına gider, sabırsız.)* – Bir şey söyledi mi?

YELENA ANDREYEVNA – Sonra konuşuruz.

SONYA – Titriyorsun sen? Heyecanlısın? *(Heyecanlı bakar Yelena Andreyevna'nın yüzüne.)* Anlıyorum... Artık buraya gelmeyeceğini söyledi... Değil mi?

Sessizlik.

Söyle hadi, öyle dedi, değil mi?

Yelena Andreyevna "evet" anlamında başını sallar.

SEREBRYAKOV *(Telyegin'e.)* – İnsan hastalığa öyle ya da böyle alışabilir... Ama benim içime sindiremediğim, şu köy hayatı. Yeryüzünden alınıp başka bir gezegene atılmış gibiyim. Oturunuz dostlarım, rica ediyorum, oturun! Sonya!

Sonya duymaz. Başı önünde, üzgün, ayakta durmaktadır.

Beni duymuyor. *(Marina'ya.)* Sen de otur dadı.

Dadı oturur, elindeki çorabı örmeye başlar.

Rica ediyorum dostlarım. Şimdi dinleyin, nasıl derler, kulağınızı bana verin... *(Güler.)*

VOYNİTSKİ *(Heyecanlanır.)* – Belki benim burada bulunmama gerek yoktur... Öyleyse gidebilirim...

SEREBRYAKOV – Hayır, herkesten çok sen gereklisin.

VOYNİTSKİ – Benden istediğiniz nedir?

SEREBRYAKOV – Sizden... Ne diye sinirlendin hemen?

Sessizlik.

Sana karşı bir suç işlediysem bağışla beni lütfen.

VOYNİTSKİ – Bırak bu tavırları. Konuya gelelim... İstediğin nedir?

Mariya Vasilyevna girer.

SEREBRYAKOV – İşte annem de geldi. Başlıyorum dostlarım...

Sessizlik.

Dostlarım sizleri buraya, çiftliğe bir denetçinin geleceğini bildirmek için topladım. Neyse, şakaydı... durum ciddi. Yardımlarınızı ve tavsiyelerinizi rica etmek amacıyla topladım sizi buraya. Bana karşı olan içten duygularınızı bildiğim için yardım ve tavsiyelerinizi benden esirgemeyeceğinizi biliyorum. Bilgili, kendini kitaplarına vermiş, pratik yaşama yabancı kalmış biriyim ben... İşten anlayan insanların yardımı olmadan bir şey gelmez elimden. Bu nedenle rica ediyorum senden İvan Petroviç, sizden İlya İlyiç, sizden anneciğim... Durum şudur ki, **manet omnes una nox,** yani hepimiz ölümlüyüz. Yaşlandım artık, hastayım da, bu nedenle, mal varlığımla ilgili sorunları aile içinde zamanında çözmenin uygun olacağını düşünüyorum. Bir ayağım çukurda artık. Kendim için bir şey istediğim yok. Ama genç bir karım var, bir kızım var.

Sessizlik.

Köyde yaşamayı sürdürmem olanaksız.. Biz köy hayatı için yaratılmamışız. Bu çiftlikten gelen para da kentte yaşamımıza yetmiyor. Tutalım ki ormanın odununu sattık, bu da çözüm değil, her yıl satamayız ya... Öyle bir önlem almalıyız ki, az veya çok, yılda belirli bir gelir sağlasın bize. Şöyle bir önlem geldi aklıma ve şimdi izninizle sizlerin görüşüne sunuyorum onu. Ayrıntılara girmeden ana hatlarıyla anlatacağım

size düşüncemi. Çiftliğimizin ortalama geliri en çok yüzde ikidir. Satmayı öneriyorum çiftliği. Elimize geçecek parayı devlet tahviline yatırırsak yıllık kazancımız yüzde dört, beş olacaktır ki, bu yılda fazladan birkaç bin ruble demektir. Bu parayla Finlandiya'da bir villa bile satın alabiliriz.

VOYNİTSKİ – Bir dakika... Yanlış duydum galiba. Bir daha söylesene...

SEREBRYAKOV – Parayı tahvillere yatıralım diyorum, fazladan elimize geçecek parayla da Finlandiya'da bir villa alalım.

VOYNİTSKİ – Finlandiya'yı sormuyorum ben... ondan önce başka bir şey söyledin.

SEREBRYAKOV – Çiftliği satmamızı önerdim.

VOYNİTSKİ – İşte bunu sormuştum. Çiftliği satacaksın, aman çok güzel, ne parlak bir fikir... Peki yaşlı annemle benim, sonra şu Sonya'nın başımızı nereye sokmamızı emredersin?

SEREBRYAKOV – Zamanı gelince bütün bunları düşünürüz. Hepsi birden olmaz ki...

VOYNİTSKİ – Dur bakalım. Besbelli, şu ana kadar çok yanılmışım. Ben bu çiftliğin Sonya'nın olduğunu sanıyordum. Toprağı bol olsun babam burayı drahoma olarak kız kardeşim için almıştı. Şimdiye kadar pek saftım, yasalardan haberim yoktu, çiftliğin kız kardeşimden Sonya'ya kaldığını sanıyordum.

SEREBRYAKOV – Evet, çiftlik Sonya'nındır. İtiraz eden mi var buna? Sonya'nın onayı olmadan çiftliği satmayı düşünmüyorum zaten. Ayrıca, Sonya'nın çıkarını düşündüğüm için yapmak istiyorum bunu.

VOYNİTSKİ – Olacak şey değil! Olacak şey değil! Ya aklımı yitirdim ya da ... ya da...

MARİYA VASİLYEVNA – Jan, Aleksandr'a itiraz etme. İnan, neyin iyi, neyin kötü olduğunu o bizlerden iyi bilir...

VOYNİTSKİ – Hayır, biraz su verin bana. *(Su içer.)* Söyler misiniz, istediğiniz nedir sizin?

SEREBRYAKOV – Neden sinirlendiğini anlayamıyorum. Bu düşüncemin en iyisi olduğunu söylemiyorum. Uygun bulunmazsa ısrar etmem.

Sessizlik.

TELYEGİN *(Şaşırmış.)* – Efendimiz, yalnızca büyük bir saygım yoktur bilime, aynı zamanda derin bir bağlılığım da vardır... Kardeşim Grigori İlyiç'in kayınbiraderi Kostantin Trofimoviç Lakemedonov, belki tanırsınız kendisini, bir bilim adamıydı...

VOYNİTSKİ – Bir dakika Çopur, şimdi önemli şeylerden söz ediyoruz... Sonra söylersin söyleyeceğini... *(Serebryakov'a.)* Ona sor işte... Onun amcasından satın alınmıştı bu çiftlik.

SEREBRYAKOV – Ah, ne diye sorayım? Ne gerek var buna?

VOYNİTSKİ – Zamanında doksan beş bin rubleye satın alınmıştı burası. Babam yalnızca yetmiş binini ödemişti, yirmi beş bin borç kalmıştı. Şimdi dinleyin... Ben, çok sevdiğim kız kardeşimin adına miras hakkımdan vazgeçmeseydim bu çiftlik elimizden gidecekti. Ayrıca, on yıl köleler gibi çalışıp geri kalan borcu da ben ödedim...

SEREBRYAKOV – Bu konuyu açtığım için üzgünüm.

VOYNİTSKİ – Benim çabalarım sonucu çiftlik borçtan kurtulduğu gibi iyi bir duruma da geldi. Ama yaşlandım artık, boynumdan tutup atmak istiyorsun beni buradan!

SEREBRYAKOV – Amacının ne olduğunu anlayamıyorum!

VOYNİTSKİ – Yirmi beş yıl sadık bir kâhya gibi yönettim bu çiftliği, çalıştım çabaladım, para yolladım sana, bir kez bile teşekkür etmedin. Her zaman (gençliğimde de, yaşlılığımda da) yılda pek küçük bir para, beş yüz ruble verdin bana... Bu beş yüz rubleye bir ruble olsun eklemeyi aklının ucundan bile geçirmedin!

SEREBRYAKOV – İvan Petroviç, bunu nereden bilecektim? Pratik yanı olmayan bir insanım ben, böyle işlerden hiç anlamam. Yıllık ücretine gereken eklemeyi yapabilirdin.

VOYNİTSKİ – Neden çalmadım mı demek istiyorsun? Çalmadım diye neden hepiniz alay etmiyorsunuz benimle şimdi? Doğrusu öyleydi demek, çalsaydım şu anda yoksul biri olmazdım!

MARİYA VASİLYEVNA *(Sert bir tavırla.)* – Jan!

TELYEGİN *(Heyecanlı.)* – Vanya'cığım, sevgili dostum, yapma, gereği yok... Bak, titriyorum... Güzelim ilişkilerimizi bozmanın ne âlemi var... *(Öper onu.)* Yeter canım...

VOYNİTSKİ – Yirmi beş yıl şu annemle bir köstebek gibi yaşadım bu dört duvar arasında... Bütün düşüncelerimizde, duygularımızda yalnızca sen vardın. Gündüzleri hep senden söz ediyorduk, senin bilimsel çalışmalarından. Seninle gurur duyuyorduk, sevgiyle, saygıyla anıyorduk adını... Şu anda nefret ettiğim o dergileri, kitapları okuyarak boşuna harcamışım gecelerimi...

TELYEGİN – Bırak artık Vanya, istemez... Dayanamıyorum...

SEREBRYAKOV *(Öfkeli.)* – İstediğin nedir senin, anlayamıyorum?

VOYNİTSKİ – Üstün bir varlıktın gözümüzde, yazılarını ezberliyorduk... Ama gözlerim açıldı artık! Her şeyi görüyorum! Sanat üzerine yazıyordun, ama sanattan anladığın yoktu! Bir zamanlar hoşlandığım yazıların tek bakır kapik bile etmez! Aldattın bizi!

SEREBRYAKOV – Dostlarım! Sakinleştirin şunu artık! Ben gidiyorum!

YELENA ANDREYEVNA – İvan Petroviç, susmanızı istiyorum! Duydunuz mu beni?

VOYNİTSKİ – Susmayacağım! *(Serebryakov'un yolunu keser.)* Dur bakalım, sözümü bitirmedim daha! Hayatımı mahvettin! Yaşamadım ben, yaşamadım! Hayatının en güzel yıllarını senin yüzünden mahvettim, boşa harcadım! En acımasız düşmanımsın sen benim!

TELYEGİN – Dayanamayacağım... Elimde değil, dayanamıyorum. Gidiyorum ben... *(Büyük bir heyecan içinde çıkar.)*

SEREBRYAKOV – Benden istediğin nedir? Hem benimle böyle konuşmaya ne hakkın var senin? Adi herif! Bu çiftlik seninse al, senin olsun, benim ihtiyacım yok senin çiftliğine!

YELENA ANDREYEVNA – Şu anda gidiyorum bu cehennemden! *(Sesini yükseltir.)* Dayanamayacağım artık!

VOYNİTSKİ – Hayatım mahvoldu! Yetenekliydim, zekiydim, cesurdum... Normal bir hayatım olsaydı bir Schopenhauer, bir Dostoyevski olabilirdim... Saçmalamaya başladım! Aklımı yitireceğim... Anacığım, büyük bir umutsuzluğa kapıldım! Anacığım!..

MARİYA VASİLYEVNA *(Sert.)* – Aleksandr'ın dediğini yap!

SONYA *(Dadının önünde yere diz çöker, ona sokulur.)* – Dadıcığım! Dadıcığım!

VOYNİTSKİ – Anacığım! Ne yapmalıyım? Hayır, istemez, söylemeyin! Ne yapacağımı biliyorum! *(Serebryakov'a.)* Her zaman hatırlayacaksın beni! *(Orta kapıdan çıkar.)*

Mariya Vasilyevna Voynitski'nin arkasından gider.

SEREBRYAKOV – Dostlarım, nedir bütün bu olanlar? Uzak tutun benden bu deliyi! Onunla aynı çatı altında yaşayamam artık! Şurada kalıyor, *(Orta kapıyı gösterir.)* neredeyse burnumun dibinde... Söyleyin, köye taşınsın ya da avludaki kulübede kalsın... Yoksa gideceğim buradan, onunla bir arada, aynı evde kalamam...

YELENA ANDREYEVNA *(Kocasına.)* – Bugün gidelim buradan. Kesinlikle gidelim! Hemen hazırlanırım...

SEREBRYAKOV – Adi herif!

SONYA *(Dadının önünde yere diz çökmüş durmayı sürdürürken babasına döner, sinirli, gözyaşları arasından.)* – Biraz insaflı olman gerekir baba! Ben de, Vanya dayım da öylesine mutsuzuz ki... *(Üzüntüsünü yenmeye çalışır.)* Biraz insaflı olmalısın! Gençlik yıllarını hatırla, Vanya dayım da, büyük annem de geceleri sabahlara kadar senin için kitaplar çevirirlerdi, yazdıklarını temize çekerlerdi... Geceleri sabahlara kadar, sabahlara kadar... Vanya dayımla ben durmadan dinlenmeden çalışırdık, kendimiz için bir kapik harcamaktan korkardık, paranın hepsini sana yollardık... Hak etmediğimiz bir lokma ekmek geçmedi boğazımızdan. Başına kakmak için söylemiyorum bunları, hayır! Ama senin de anlaman gerekir bizi baba. Biraz insaflı olman gerekir!

YELENA ANDREYEVNA *(Sinirli, kocasına.)* – Aleksandr, Tanrı aşkına gönlünü al şu adamcağızın... Yalvarıyorum sana.

SEREBRYAKOV – Pekâlâ, konuşacağım onunla... Suçladığım yok onu, kızmıyorum da ona, ama kabul edersiniz ki, en hafif deyimiyle, tuhaftı bu yaptığı. Neyse, gidip konuşayım kendisiyle. *(Orta kapıdan çıkar.)*

YELENA ANDREYEVNA – Biraz yumuşak davran ona, gönlünü al... Biraz bağırır çağırır, ama sonunda yatışır... *(Serebryakov'un arkasından çıkar.)*

SONYA *(Dadıya sokulur.)* – Dadıcığım! Dadıcığım!

MARİNA – Bir şey yok yavrucuğum, bir şey yok. Erkek kazlar önce bağırıp çağırır, sonra susarlar... bir süre go, go, go ederler sonra keserler seslerini...

SONYA – Dadıcığım!

MARİNA *(Sonya'nın başını okşar.)* – Soğuktan donuyormuş gibi titriyorsun! Hadi yavrucuğum, hadi, kendine gel, Tanrı büyüktür! Sıcak bir fincan ıhlamur veya ahududu şerbeti içersen bir şeyin kalmaz... Üzülme benim öksüz yavrum... *(Orta kapıya bakarak öfkeli.)* Başka işleri yokmuş gibi, taktılar birbirine, kazlar...

Sahne arkasında bir silah patlar. Yelena Andreyevna'nın bir çığlık attığı duyulur. Sonya ürperir.

Uf! Allah kahretsin!

SEREBRYAKOV *(Korkudan şaşkın, sendeleyerek sahneye dalar.)* – Tutun şunu! Tutun! Çıldırdı!

Yelena Andreyevna ile Voynitski kapının ağzında boğuşmaktadırlar.

YELENA ANDREYEVNA *(Voynitski'nin elinden tabancayı almaya çalışır.)* – Verin onu bana! Verin diyorum size!

VOYNİTSKİ – Bırakın beni Yelena Andreyevna! Bırakın beni! *(Yelena Andreyevna'nın elinden kurtulup içeri dalar, bakışlarıyla Serebryakov'u arar.)* Nerede o? Hah, işte burada! *(Serebryakov'a ateş eder.)* Tüh! Gene mi vuramadım?! *(Öfkeli.)* Allah kahretsin, kahretsin... Lanet olsun... *(Tabancayı yere fırlatır, bitkin durumda bir sandalyeye çöker.)*

Serebryakov şaşkın bir durumdadır. Yelena Andreyevna duvara yaslanmıştır. Durumu hiç iyi değildir.

YELENA ANDREYEVNA – Götürün beni buradan! Götürün, öldürseniz... gene de kalmam burada! Kalamam!

VOYNİTSKİ *(Çok üzgün.)* – Oh, nedir benim bu yaptığım? Ne yaptım ben?

SONYA *(Alçak sesle.)* – Dadıcığım! Dadıcığım!

PERDE

DÖRDÜNCÜ PERDE

İvan Petroviç'in odası. Burası onun yatak odası, aynı zamanda çiftliğin yazıhanesidir. Pencerenin önünde gelir-gider defterlerinin, her çeşit belgenin bulunduğu büyük bir masa vardır. Küçük bir yazı masası, dolaplar, bir terazi... Astrov için daha küçük bir masa, bu masanın üzerinde resim gereçleri, boyalar, bunların yanında bir resim dosyası. İçinde sığırcık kuşu olan bir kafes. Duvarda, hiç kimsenin işine yaramadığı belli, bir Afrika haritası. Muşamba kaplı geniş bir kanepe. Solda, iç odalara açılan bir kapı, sağda antreye açılan bir başka kapı. Köylüler çamurlu ayaklarıyla içeri girmesinler diye sağdaki kapının önünde bir paspas. Bir sonbahar gecesidir. Sessizlik.

Telyegin ile Marina karşı karşıya oturmuş, çorap için yün iplik yumak yapmaktadırlar.

TELYEGİN – Elinizi çabuk tutun Marina Timofeyevna. Biraz sonra vedalaşmak için çağırırlar bizi. Atların arabaya koşulmasını söyledikleri çok oluyor çünkü.

MARİNA *(Daha hızlı sarmaya çalışır:)* – Az kaldı.

TELYEGİN – Harkov'a gidiyorlar. Oraya yerleşeceklermiş.

MARİNA – İyi ederler.

TELYEGİN – Korktular... Yelena Andreyevna "Burada bir saat kalmak istemiyorum" diyor... "Hemen gidelim, hemen... Harkov'a yerleşelim," diyor. "Biz gidelim, duruma şöyle bir bakalım, sonra adam yollar, eşyaları aldırırız..." Yanlarına pek bir şey almıyorlar. Demek burada yaşamak yokmuş kaderlerinde Marina Timofeyevna. Alın yazısı işte...

MARİNA – Böylesi daha iyi. Bugün ne gürültü kopardılar öyle... Silah... bir bu eksikti... rezalet...

TELYEGİN – Evet, tam Ayvazovski'nin fırçasına göre bir durum...

MARİNA – Aman gözüm görmesin.

Sessizlik.

Gene eski günlere döneceğiz. Sabah saat yediyi geçe çay... Biri geçe öğlen yemeği... ortalık kararıktan sonra da akşam yemeğine otururuz... Herkes gibi, bütün Hristiyanlar gibi yaşar gideriz... *(Göğüs geçirir.)* Uzun zamandır günah işliyorum, hanidir erişte çorbası içtiğim yok...

TELYEGİN – Evet, epey zamandır erişte çorbası pişirilmiyor bu evde.

Sessizlik.

Çoktandır... Bu sabah köyden geçiyordum Marina Timofeyevna, arkamdan seslendi bakkal: "Hey sen, sığıntı!" Nasıl içim burkuldu, bilemezsiniz!

MARİNA – Böyle şeylere boş ver sen anam babam... Hepimiz Tanrının sığıntısıyız. Sen de, Sonya da, İvan Petroviç de... hiç kimsenin boş oturduğu yok burada. Herkes bir şeyler yapıyor... Sonya nerede?

TELYEGİN – Bahçede. Doktorla dolaşıp duruyorlar, İvan Petroviç'i arıyorlar. Kendine bir şey yapmış olmasından korkuyorlar.

MARİNA – Tabancası nerede?

TELYEGİN *(Fısıldar.)* – Bodruma sakladım onu!

MARİNA *(Gülümser.)* – Çok günah!

Voynitski ile Astrov dışarıdan girerler.

VOYNİTSKİ – Bırak beni. *(Marina ile Telyegin'e.)* Gidin buradan, hiç değilse bir saat yalnız bırakın beni! Böyle peşimden dolaşılmasına dayanamıyorum.

TELYEGİN – Hemen, Vanya'cığım. *(Parmaklarının ucuna basarak çıkar.)*

MARİNA – Kaz... Go, go, go... *(Yününü toplayıp çıkar.)*

VOYNİTSKİ – Sen de uğraşma benimle!

ASTROV – Seve seve dostum, ne zamandır buradan gitmem gerekiyordu zaten, ama tekrar söylüyorum, benden aldığın şeyi geri vermezsen şuradan şuraya gitmem.

VOYNİTSKİ – Bir şey almadım ben senden.

ASTROV – Ciddi söylüyorum, oyalama beni. Şimdiye kadar çoktan gitmem gerekirdi.

VOYNİTSKİ – Bir şey almadım ben senden.

İkisi de oturur.

ASTROV – Öyle mi? Biraz daha bekleyeceğim, sonra, bağışla ama, kaba kuvvet kullanmak zorunda kalacağım. Ne yapalım, biz de senin elini kolunu bağlar, üstünü ararız. Bunu çok ciddi söylüyorum.

VOYNİTSKİ – Nasıl istersen.

Sessizlik.

Öylesine aptallık etmek... iki kez ateş edip birini tutturamamak... Asla affetmeyeceğim kendimi...

ASTROV – Ateş etmek hevesine kapıldıysan namluyu kendi şakağına dayayıp ateş etseydin ya...

VOYNİTSKİ *(Omuz silker.)* – Çok tuhaf. Cinayete teşebbüs ettim, ama tutuklamadılar beni... Yargılamadılar bile... Demek deli olduğumu düşünüyorlar. *(Acı acı gülümser.)* Deliyim ben, gelgelelim, yeteneksizliklerini, kafasızlıklarını, görülmemiş acımasızlıklarını, duygusuzluklarını profesör ve bilim adamı maskesi altında gizleyenler deli sayılmıyorlar. Moruklarla evlenip, sonra kocasını herkesin gözü önünde boynuzlatanlar deli sayılmıyorlar... Gördüm, gördüm senin o kadına nasıl sarıldığını.

ASTROV – Evet efendim, sarıldım işte, senin yapamadığını ben yaptım, al sana. *(Nanik yapar.)*

VOYNİTSKİ *(Kapıya bakar.)* – Hayır, hâlâ sizleri üzerinde bulunduran dünyadır deli.

ASTROV – Aptalca şeyler söylüyorsun.

VOYNİTSKİ – Ne olmuş? Deli olduğuma göre, yaptıklarımdan sorumlu olmamaya, aptalca şeyler söylemeye hakkım var demektir.

ASTROV – Artık eskimiş bir numara bu. Deli değil, düpedüz dengesizin tekisin sen. Gürültücü soytarının teki... Eskiden dengesiz herkesi hasta, anormal sayardım, ama şimdi insanın normal durumunun dengesizlik olduğu görüşündeyim. Sen tam anlamıyla normalsin.

VOYNİTSKİ *(Elleriyle yüzünü kapar.)* – Utanıyorum! Ne kadar utandığımı bilseydin! Bu ağır utanç duygusu herhangi bir acıya benzemiyor... *(Üzgün.)* Dayanılmaz bir acı bu! *(Masanın üzerine kapanır.)* Ne yapacağım şimdi? Ne yapacağım?

ASTROV – Bir şey yapmayacaksın.

VOYNİTSKİ – Bir şey ver bana. Of Tanrım... Kırk yedi yaşındayım; altmış yaşına kadar yaşayacağımı düşünecek olursam önümde daha on üç yıl var. Çok uzun bir süre bu! Nasıl geçireceğim bu on üç yılı? Ne yapacağım, neyle dolduracağım bu on üç yılı? Oh, sanırım anlıyorsundur beni... *(Heyecanla sıkar Astrov'un elini.)* Anlıyorsun, değil mi? Ömrümün geri kalan bölümünü daha değişik bir biçimde yaşayabilseydim ne güzel olurdu... Aydınlık, sakin bir sabah uyansaydım, yeni bir hayata başladığımı, her şeyin geride kaldığını, sis gibi dağılıp gittiğini hissetseydim. *(Ağlar.)* Yepyeni bir hayata başlamak... Söylesene, nasıl başlayabilirim öyle bir hayata?.. Nereden başlayabilirim?..

ASTROV *(Canı sıkkın.)* – Eh!.. Sıktın artık! Ne yeni hayatından bahsediyorsun? İkimizin hayatı da, seninki de benimki de umutsuz...

VOYNİTSKİ – Öyle mi dersin?

ASTROV – Kuşkum yok bundan.

VOYNİTSKİ – Bir şey ver bana... *(Kalbini gösterir.)* Burası yanıyor.

ASTROV *(Bağırır.)* – Kes artık! *(Sesini yumuşatır.)* Bizden yüz, iki yüz yıl sonra yaşayacak, ömrümüzü böylesine aptalca, zevksiz geçirdiğimiz için bizimle alay edecek olanlar bu arada belki de mutlu olmanın sırrını öğrenmiş olacaklar, oysa biz... Bizim için ise yalnızca tek umut var... Seninle ben mezarlarımızda

dinlenmeye çekildiğimizde tatlı hayallerin ziyaretimize gelecekleri umudu.., *(İçini çeker.)* Böyle işte dostum. Bölgemizde dürüst, okumuş topu topu iki kişi vardı: Sen ve ben... Ne yaparsın ki, şurada on yıl içinde bu köy hayatı bizi de pisliğinin içine çekti. Çürümüşlüğün pis kokan buğusuyla kanımızı zehirledi ve biz de herkes gibi bayağılaştık. *(Canlı.)* Ama oyalama beni... Benden aldığın şeyi geri ver.

VOYNİTSKİ – Senden bir şey almadım ben.

ASTROV – İlaç çantamdan bir şişe morfin aldın.

Sessizlik.

Bak ne diyeceğim, hayatına son vermeye kesin kararlıysan ormana git, orada vur kendini. Morfini bana geri ver. Yoksa onu sana benim verdiğimi düşünenler olur, dedikodular yayılır, ben zan altında kalırım... Zaten senin otopsini yapmak yeterince sıkıcı olacak... Hoş bir şey olduğunu mu sanıyorsun bunun?

Sonya girer.

VOYNİTSKİ – Rahat bırak beni!

ASTROV *(Sonya'ya.)* – Sofiya Aleksandrovna, dayınız ilaç çantamdan bir şişe morfin aldı, vermiyor onu bana. Lütfen... bunun aptalca bir şey olduğunu söyleyin kendisine. Hem hiç zamanım yok.. Gitmem gerekiyor.

SONYA – Dayıcığım, morfin şişesini aldın mı?

Sessizlik.

ASTROV – Aldı. Hiç kuşkum yok bundan.

SONYA – Geri ver onu. Neden korkutuyorsun bizi? *(Yumuşak.)* Hadi ver şişeyi Vanya dayıcığım. Sanırım, ben de senden az üzgün değilim. Ama umutsuzluğa kapılmıyorum. Dayanıyorum, hayatım kendiliğinden sona erene kadar da dayanacağım... Sen de dayan.

Sessizlik.

Hadi ver şişeyi! *(Dayısının elini öper.)* Dayıcığım benim, sevgili dayım, hadi ver! *(Ağlar.)* Çok iyisin sen... Acırsın bize, şimdi çıkarıp verirsin şişeyi. Dayan dayıcığım! Dayan!

VOYNİTSKİ *(Masanın gözünden çıkarıp Astrov'a uzatır şişeyi.)* – Al! *(Sonya'ya.)* Öyleyse hemen çalışmaya başlamamız, bir şeyler yapmamız gerekiyor, yoksa elimde değil... yapamayacağım...

SONYA – Evet, evet, çalışmalıyız. Bizimkileri yolcu ettikten sonra hemen çalışmaya başlarız... *(Masanın üzerindeki kâğıtları sinirli sinirli evirip çevirir.)* Her şey karmakarışık.

ASTROV *(Morfin şişesini çantasına koyar, çantanın kayışını sıkar.)* – Artık gidebilirim.

Yelena Andreyevna girer.

YELENA ANDREYEVNA – Siz burada mıydınız İvan Petroviç? Yola çıkıyoruz... Aleksandr'ın yanına uğrar mısınız lütfen, size bir şey söylemek istiyor.

SONYA – Git dayıcığım. *(Voynitski'nin koluna girer.)* Hadi birlikte gidelim. Babamla barışmak zorundasınız. Öyle olması gerekiyor.

Sonya ile Voynitski çıkarlar.

YELENA ANDREYEVNA – Gidiyorum. *(Elini Asrtov'a uzatır.)* Hoşça kalın.

ASTROV – Hemen mi?

YELENA ANDREYEVNA – Araba hazır bekliyor.

ASTROV – Güle güle..

YELENA ANDREYEVNA – Bugün buradan gideceğinize söz vermiştiniz bana.

ASTROV – Hatırlıyorum. Hemen gidiyorum.

Sessizlik.

Ne o, korktunuz mu? *(Yelena Andreyevna'nın elini tutar.)* Bu o kadar korkunç bir şey mi?

YELENA ANDREYEVNA – Evet.

ASTROV – Kalsaydınız ne iyi olurdu! Öyle değil mi? Yarın fidanlıkta...

YELENA ANDREYEVNA – Hayır... Karar verildi artık... Bu nedenle böyle rahat bakabiliyorum yüzünüze, karar verildi çünkü... Bir ricam olacak sizden: Benimle ilgili daha bir iyi şeyler düşünün. Bana saygınız olsun istiyorum.

ASTROV – Eh! *(Sabırsızca kolunu sallar.)* Gitmeyin, yalvarıyorum size... Kabul edin, yapacağınız bir şey yok bu dünyada, hayatınızın bir amacı yok, hiçbir şey ilginizi çekmiyor, er veya geç, duygularınıza kaptıracaksınız kendinizi... sizin için kaçınılmazdır bu. İyisi mi Harkov'a gitmeyin ya da Kursk'a falan... burada, doğanın koynunda olsun bu... Hiç değilse romantik olur, hatta sonbaharda daha bile güzel olur... Fidanlık var burada, Turgenyev'in anlattığı gibi harap çiftlikler var...

YELENA ANDREYEVNA – Çok tuhafsınız... Kızgınım size, ama gene de... unutmayacağım sizi, haz duyarak hatırlayacağım. İlginç, değişik birisiniz. Bir daha görüşmeyeceğiz, bu nedenle, ne diye saklayayım? Biraz gönlümü kaptırmış gibiydim bile size. Hadi gelin el sıkışalım, iki dost olarak ayrılalım. Kötü anmayın beni...

ASTROV *(Yelena Andreyevna'nın elini sıkar.)* – Pekâlâ, gidin bakalım... *(Üzgün.)* Görünüşte iyi, içten bir insansınız, ama öte yandan, sanki her şeyinizde bir tuhaflık da var. Baksanıza, kocanızla geldiniz buraya, çiftlikte çalışan, didinen herkes işi gücü bırakıp yalnızca kocanızın gut hastalığıyla, sizin kaprislerinizle uğraşmak zorunda kaldı. Siz de, kocanız da aylaklığınızı bizlere bulaştırdınız. Kaptırdım kendimi size, bütün bir ay hiçbir şey yapmadım, oysa bu arada insanlar hastalandı, fidanlıklarımı yabani ot bürüdü, köylüler hayvanlarını fidanlıklara soktu... Bu şu demek oluyor ki, kocanızla siz nereye gidiyorsanız oraya yıkım götürüyorsunuz... Elbette şakaydı bu dediğim, ama gene de... bir tuhaflık var bunda ve şuna inanıyorum ki, gitmeyip kalsaydınız bu yıkım daha da büyük olurdu. Ayrıca, ben mahvolurdum, siz de... Vay olurdu halimize. Hadi gidin. **Finita la komedia!**

YELENA ANDREYEVNA *(Astrov'un masasındaki kurşun kalemi alıp çabucak saklar.)* – Hatıra olarak bu kalemi alıyorum.

ASTROV – Çok tuhaf... Tanışıyorduk ve birden, nedense... bir daha görüşmeyeceğiz. Dünyada her şey böyle tuhaf işte... Hazır burada kimse yokken, Vanya dayı da elinde çiçek demetiyle içeri girmemişken izin verin... bir kez öpeyim sizi... Veda öpücüğü... Olur mu? *(Yanağından öper Yelena Andreyevna'yı.)* Bu güzel oldu işte.

YELENA ANDREYEVNA – Size mutluluklar dilerim. *(Bakınır.)* Hayatımda bir kez olsun!.. *(Ansızın sarılır Astrov'a, hemen uzaklaşırlar birbirinden.)* Gitmeliyim.

ASTROV – Çabuk gidin. Araba hazırsa hemen gidin.

YELENA ANDREYEVNA – Sanırım gelen var.

İkisi kulak kesilir.

ASTROV – Finita.

Serebryakov, Voynitski, elinde bir kitapla Mariya Vasilyevna, Telyegin, Sonya girerler.

SEREBRYAKOV *(Voynitski'ye.)* – Geçmişi unutalım... Şu son birkaç saat içinde öyle çok şey yaşadım, öyle çok şey düşündüm ki, sanırım, gelecek kuşaklar için yaşama sanatı üzerine öğretici bir kitap yazabilirim. Özrünü severek kabul ediyorum, ben de senden özür diliyorum. Hoşça kal! *(Voynitski'yle üç kez öpüşür.)*

VOYNİTSKİ – Şimdiye kadar aldığın parayı bundan sonra da aynı düzenle alacaksın. Her şey eskiden olduğu gibi olacak.

Yelena Andreyevna Sonya'yı kucaklar.

SEREBRYAKOV *(Mariya Vasilyevna'nın elini öper.)* – Anneciğim...

MARİYA VASİLYEVNA *(Öper Serebryakov'u.)* – Aleksandr, yeni bir fotoğrafınızı çektirip yollayın bana. Benim için ne kadar değerli olduğunuzu bilirsiniz.

TELYEGİN – Yolunuz açık olsun efendimiz! Unutmayın bizi!

SEREBRYAKOV *(Kızını öper.)* – Hoşça kal yavrum... Hepiniz hoşça kalın! *(Elini Astrov'a uzatır.)* Yakın ilginiz için teşekkürler... Düşünce tarzınıza, heyecanınıza, coşkunluğunuza saygı duyuyorum; ancak, izin verin, vedalaşırken bu ihtiyar, bir uyarıda bulunsun size: Bir şeyler yapmak gerekir dostlarım! Çalışmak gerekir! *(Öne eğilerek herkesi selamlar.)* Hepiniz hoşça kalın. *(Çıkar, Mariya Vasilyevna ile Sonya onu izler.)*

VOYNİTSKİ *(Yelena Andreyevna'nın elini içtenlikle öper.)* – Güle güle... Bağışlayın... Bir daha görüşmeyeceğiz.

YELENA ANDREYEVNA *(Duygulanmış.)* – Hoşça kalın canım... *(Voynitski'yi başından öper ve çıkar.)*

ASTROV *(Telyegin'e.)* – Çopur, adamlara söyle, senin arabanı hazırlarlarken benimkini de hazırlasınlar.

TELYEGİN – Söylerim, dostum. *(Çıkar.)*

Astrov ile Voynitski yalnız kalırlar.

ASTROV *(Masanın üzerindeki boya takımlarını toplayıp bavuluna koyar.)* – Ne o, yolcu etmeye gitmeyecek misin onları?

VOYNİTSKİ – Varsın gitsinler, ben... ben yapamayacağım bunu. Çok üzgünüm. Hemen bir şeylerle oyalamalıyım kendimi... Çalışmalıyım, çalışmalıyım! *(Masanın üzerindeki kâğıtları karıştırmaya başlar.)*

Sessizlik. Sonra çıngırak sesleri duyulur.

ASTROV – Gittiler. Sanırım sevinmiştir buna profesör. Bir daha ayak basmaz buralara.

MARİNA *(Girer.)* – Gittiler. *(Koltuğa oturup çorap örmeye başlar.)*

SONYA *(Girer.)* – Gittiler. *(Gözyaşlarını siler.)* Tanrım yollarını açık etsin. *(Dayısına.)* Hadi dayıcığım, bir şeyler yapalım.

VOYNİTSKİ – Çalışalım, çalışalım...

SONYA – Uzun zamandır bu masanın başına oturmamıştık. *(Masadaki lambayı yakar.)* Mürekkebimiz kalmamış galiba... *(Mürekkep hokkasını alır, dolaba gider, hokkaya mürekkep koyar.)* Doğrusu, bir hüzün çöktü içime.

MARİYA VASİLYEVNA *(Ağır adımlarla girer.)* – Gittiler! *(Oturur, okumaya dalar.)*

SONYA *(Masaya oturur, hesap defterinin sayfalarını çevirmeye başlar.)* – Her şeyden önce hesapları yapalım Vanya dayıcığım. Son zamanda çok boşladık bu işi... Bugün biri gene adam yollamış, hesap durumunu soruyor... Hadi yazmaya başla bakalım. Sen birinin hesabına bak, ben başka birinin...

VOYNİTSKİ *(Yazar.)* – "Gönderilen... Bay..."

İkisi konuşmadan, yazar.

MARİNA *(Esner.)* – Çok uykum geldi...

ASTROV – Ortalık ne kadar sessiz. Kalemlerin gıcırtısından, cırcır böceklerinin sesinden başka ses yok. Oda sıcak ve rahat... Buradan gitmek gelmiyor içimden.

Çıngırak sesi duyulur.

Atları arabama koşuyorlar... Demek benim de vedalaşmam gerekiyor dostlarım... Bu arada masamla da... Hadi bakalım! *(Haritasını dosyaya yerleştirir.)*

MARİNA – Neden acele ediyorsun? Biraz daha otursaydın.

ASTROV – İmkânsız...

VOYNİTSKİ *(Yazar.)* – "Eski borçtan kalan... iki yetmiş beş..."

Uşak girer.

UŞAK – Mihail Lvoviç, arabanız hazır...

ASTROV – Tamam. *(İlâç çantasını, bavulunu, dosyayı uşağa verir.)* Şu dosyayı da al, ama dikkat et, kırışmasın.

UŞAK – Başüstüne efendim. *(Çıkar.)*

ASTROV – Evet... *(Vedalaşmaya başlar.)*

SONYA – Bir daha ne zaman görüşeceğiz?

ASTROV – Sanırım, yazdan önce gelemem... Bakarsınız kışın da uğrarım....

Bu arada bir şey olursa çağırırsınız, gelirim. *(Sonya'nın elini sıkar.)* Konukseverliğiniz, gösterdiğiniz yakınlık... kısacası, her şey için teşekkürler. *(Dadının yanına gider, onu başından öper.)* Hoşça kal ihtiyar.

MARİNA – Çay içmeden mi gideceksin?

ASTROV – Canım istemiyor, dadıcığım.

MARİNA – Belki bir bardak votka içerdin?

ASTROV *(Kararsız.)* – Olabilir...

Marina çıkar.

(Kısa bir aradan sonra.) Benim yandaki at biraz aksıyor gibi. Petruşka dün onu sulamaya götürürken dikkatimi çekti.

VOYNİTSKİ – Nalının değiştirilmesi gerekiyordur.

ASTROV – Rojdestvennoye'den geçerken nalbanda uğrarım. Boşlamaya gelmez. *(Afrika haritasının önüne gider, haritaya bakar.)* Afrika sıcaktan kavruluyordur şimdi.

VOYNİTSKİ – Herhalde...

MARİNA *(Tepside bir bardak votka ve bir parça ekmekle girer.)* – Buyur.

Astrov votkayı içer.

Afiyet, şeker bal olsun, anam babam. *(Saygıyla öne eğilir.)* Birazcık da ekmek yeseydin...

ASTROV – İstemem, votka yetti bana... Neyse, hepiniz hoşça kalın! *(Marina'ya.)* Beni yolcu etmeye çıkma dadıcığım. Gerek yok.

Astrov çıkar. Sonya elinde mumla onu yolcu etmek için arkasından çıkar. Marina koltuğuna oturur.

VOYNİTSKİ *(Yazar.)* – "Şubatın ikisinde bitkisel yağ yirmi libre... on altı şubatta yirmi libre daha... kara buğday bulguru..."

Sessizlik, çıngırak sesi.

MARİNA – Gitti.

Sessizlik.

SONYA *(Döner, mumu masaya koyar.)* – Gitti.

VOYNİTSKİ *(Abaküste bir süre hesap yaptıktan sonra yazar.)* – Toplam... on beş... yirmi beş...

Sonya oturur, o da yazmaya başlar.

MARİNA *(Esner.)* – Tanrı hepimizin yardımcısı olsun...

Telyegin parmaklarının ucuna basarak girer, kapının yanında oturur, sessizce gitarını akort eder.

VOYNİTSKİ *(Sonya'ya, saçlarını okşayarak.)* – Çocuğum benim, içimde öyle bir sıkıntı var ki! Ah, ne kadar kötü olduğumu bilseydin...

SONYA – Elden ne gelir, yaşamaya devam edeceğiz dayıcığım!

Sessizlik.

Yaşamaya devam etmek zorundayız bir tanem! Uzun, çok uzun günler, sonu gelmez akşamlar bekliyor bizi. Alnımıza yazılı çilemizi sabırla çekeceğiz. Başkaları için çalışacağız. Şimdi de, yaşlılık günlerimizde de çalışacağız... huzur nedir bilmeden, durmadan dinlenmeden çalışacağız... Sıramız gelince de sessizce ölüp gideceğiz... Öte tarafta, dünyada çok acı çektiğimizi, hep ağladığımızı, bir gün mutlu olmadığımızı, sürekli üzüldüğümüzü söyleyeceğiz. Tanrı acıyacak bize, bana da, sana da... dayıcığım, sevgili Vanya dayıcığım! Orada apaydınlık, güzel, pırıl pırıl bir dünyamız olacak. Mutlu günlerimiz olacak orada, burada çektiklerimize, yaşadığımız mutsuzluklara dönüp sevgiyle, gülümseyerek bakacağız... Huzur içinde dinleneceğiz... İnanıyorum buna dayıcığım, bütün kalbimle inanıyorum, bütün ruhumla inanıyorum. *(Dayısının önünde yere diz çöker, başını onun elleri üzerine bırakır, bitkin bir sesle.)* Dinleneceğiz dayıcığım!

Telyegin sessizce gitar çalmaktadır.

Dinleneceğiz! Meleklerin sesini duyacağız, elmas gibi parlayan gökyüzünü göreceğiz, bu dünyaya özgü bütün kötülüklerin, çektiğimiz bütün acıların dünyayı kaplayan Tanrısal merhametin içinde nasıl boğulduğunu göreceğiz, o zaman bir okşayış gibi sakin, hoş, tatlı huzuru bulacağız, inanıyorum buna dayıcığım, inanıyorum... *(Mendiliyle dayısının gözyaşlarını siler.)* Zavallı, zavallı dayıcığım benim, ağlıyorsun... *(O da ağlar.)* Hiç mutlu olamadın, sevinç nedir bilmedin, ama acele etme Vanya dayıcığım, bekle biraz... Dinleneceğiz... *(Dayısını kucaklar.)* Dinleneceğiz dayıcığım...

Bekçinin sopasının tak tuk sesi duyulur. Telyegin alçak sesle gitar çalmaktadır; Mariya Vasilyevna elindeki kitabın boş yerlerine notlar almaktadır; Marina elindeki çorabı örmeyi sürdürmektedir.

Dinleneceğiz!

Perde yavaşça iner.

PERDE

Profesör Serebryakov, emekliye ayrıldıktan sonra, güzel karısı Yelena ile beraber taşradaki çiftlik evine geri dönmüştür. Profesörün eski eşinden olan kızı Sonya, onun dayısı Vanya ve eski kaynanası Maria o güne dek çiftlikte durup dinlenmeden çalışıp dişlerinden tırnaklarından artırdıkları her kuruşu profesöre göndermişlerdir. Ama artık hasta ve yaşlı bir adam olan profesörün çiftliğe yerleşmesi boşa harcanmış bir hayat demektir onlar için, hayatlarını üzerine inşa ettikleri değerlerin yitip gitmesi, ideallerinin bir bir sönmesi... *İnsanlar yerine birtakım gri lekelerin, hayaletlerin dolaştığı, yalnızca bayağı sözlerin işitildiği, yemekten, içmekten, uyumaktan başka bir şeyin bilinmediği* taşra, ruhlarını zaten yavaş yavaş tüketmiştir. Ümitsiz aşkların acısı ve profesörün beklenmedik teklifinin şaşkınlığı ile de ipler iyice gerilecektir.

KİTAP
2007
SKB 0788031 VSY

ISBN 13: 978-605-5715-38-0
9 786055 715380